

Kwa taŋa zliya tsasli Pəl kaa ka Kwərintə Kwəma dza ghwəmməə gha sənataa dzəkən zliya na

Ghala pətsaa tsasli Pəl zliya nay, ghəci tə hidfi ka Efesə nza na. Ghala vəghwə tsa vay, məlmə Kwərintə na sa niy nza dikə na tə hidfi ka Gərekə. Tərəŋw nza gəna va mbəzli mbəba, ka zhəghə dəvə tə hidfi ka Rəm lə ni tə hidfi ka Azəyəy, dzəvəri mbə məlmə va ka ghəshiy taŋə. Tərəŋw mbəzli mbəba niy məməni ghwərghwər ki, zhini mba'a ghəshi niy nəwvə ta mbəri tsa mbəzli ghəngħən ghəngħən.

Dza Pəl ki, mba'a tsəhəy mbə məlmə ka Kwərintə va, ghəci mbə wə kwa baka wə ci. Aa hiy mbə məlmə va tir mən lə dəghəsə, ndəkwə ta mən̄ti piya bakə, mba'a gəzanshi kwəma Yesəw Kəristəw kaa mbəzli mbəba. A ghwəy dza kəsəy nəwər tsa va mbə zliya ka kwal Yesəw vəh 18. Ma sa dzay Pəl ki na, mba'a shiy ghəngħən ghəngħən ghati səsə məhərli mbəzliy nəw Yesəw mbə məlmə va, mba'a favə.

A Pəl tsasləhwə zliyahi ghəngħən ghəngħən fadə kaa ka Kwərintə: Ma kwa taŋa zliya gha naa tsasli na tsəhəta nava va ghwəmmə ghwəmə shi ndatsə niw, a zata. Kar Pəl gəzə kwəmaa dzəkən zliya va mbə 1 Kwərintə 5:9-13. Ma kwa baka zliya ciy, a nava tsəhəta va ghwəmmə. Ghənzə na zliya har ghwəmmə naa «Kwa taŋa

zliya tsaslanaghə Pəl kaa mbəzli mbə məlmə Kwərintə».

Ma kwəma tsasli Pəl zliya na tiy, kwəma bakə na. Kwa taŋa kwəmay, dzəkən kwəma favə na vaa dzəkən shi, kwa bakay, ta zləbanshi kwəmaa dzəkən kwəmaa səti shi mba'a ghəshi niy tsaslanaghə zliya kaa Pəl, ta dəw dzəkən.

Avanay njasa nəwva kwəma mbə zliya na:

Vəh 1:1-9 Pəl səkwə ka Kwərintə, ka mananta 'wəsa kaa Hyala ta kwəma shi.

Vəh 1:10 pa' tə vəh 4:1-21 Pəl gəzə kaa ka Kwərintə a ghəshi zlay tihəva kwa jipə shi.

Vəh 5 Pəl gəzanshi zləba ma kwəma rəfa rəfa na kwa jipə shi.

Vəh 6:1-11 Pəl gəzanshi zlay bə kwəma kwa jipə shi, ta dza ta sləka kwa kwəma mbəzliy nəw ma Yesəw.

Vəh 6:12-20 Kwəmaa fə shəndəkəə dzəti Ndə sləkəpə dī na mbəzliy nəw Yesəw mənī lə vəgha shi.

Vəh 7 Kwəmaa dzəkən bəva lə bəva ma.

Vəh 8:1 pa' tə vəh 11:1 Dzəkən sləkə tsa sləkə ka nəw Yesəw ghən tsa shi.

Vəh 11:2-34 Njasa təbə mbəzliy nəw Yesəw mənī mbə jakəva tsa shi.

Vəh 12 pa' tə vəh 14 Gəzə kwəmaa dzəkən bərci bəpə Safə tsa Hyala ta mənī shiy ghəngəhən ghəngəhən.

Vəh 15 Dzəkən zhakati tsa mbəzli mbə mətī.

Vəh 16 Kwa kərnī gəzə kwəma Pəl, mba'a səkwə tsa səkwə shi Pəl.

Səkwəpə tsa Pəl

1 Yën tsasli na zliya na, yën yën Pël, ntsa harvë Hyala ta nza ka ndë kwal tsa Yesëw *Këristëw. Sa tëbanati na tsëgha, va tsëgha harvëra na. Ghëy lë zëmëmmë Sësëten tsasli na. ² Kaa ngëjwëy ghwëy mbëzli Hyala nëw Yesëw mbë mëlme ka Kwërintë gwanajwëy tsasli ghëy zliya na, ngëjwëy ghwëy mbëzli mënti Yesëw Këristëw ka mbëzli Hyala. Ghënzë harajwëy na ta nza ghwëy ka shi nzë. Mbëzliy tsëfëkwë kwa kwëma Yesëw Këristëw gwanashi ya pa' kwëmafa na ghëshiy, ghënzë harashi na ta nza ghëshi ka shi nzë kwërakwë. Ndë slëkëshi na Yesëw Këristëw, Ndë slëkëmmë ghëci kwërakwë. ³ Mëntëjwëy wëzë hwër tsa nzë Dëmmë Hyala, ghëshi lë Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëw, mba'a ghëshi ndajwëy zërkë mbë nzëy tsa ghwëy.

*Shi wëzë ni kwëmavë mbëzli ka Kwërintë të mbërkë Yesëw *Këristëw*

⁴ Yën yën Pël kiy, war mbë mananta 'wësa nzee ya hwëmba kaa Hyala të mbërkë kwëma ghwëy. Sa nzana, mba'a mëntëjwëy wëzë hwër tsa nzë mbë jakëva tsa ghwëy lë Yesëw Këristëw. ⁵ Mbë jakëva tsa ghwëy li kiy, dzëghwa Hyala mba'a ndajwëy ya nimafa shi wëzë ni kwa kwal tsa nzë gwanashi. Dzëghwa tërëjwëy ghwëy sënata kwëma, mba'a ghwëy mbay gëzë kwëma kaa mbëzli wëzë wëzë. ⁶ Ma mënta kwëma va tsëghay, sa nzana, ghala pëtsaa niy gëzanjwëy ghëy kwëma Këristëwëy, mba'a ghwëy zlëbavë

wəzə wəzə, lə nəfə kwətɪŋ. ⁷ Va tsəgha na kiy, sə tifa mba'a ghwəy tərhay mbə shi fə Hyala kaa mbəzli na na ghwəy ghwəy mbəzliy ndəghə vici dza Ndə sləkəmmə Yesəw Kəristəw təzli tiw. ⁸ Ghəci ghəci Yesəw də'wə ghən tsa ci dza naa kəətɪŋwəy, ta mbə ghwəy garəŋwəy lə bərɪci, pa' tə kwa kəɾni vəghwə. Vantaa fəti dzaa nza dzar kwa kabaka ghwəy fəca dza Ndə sləkəmmə Yesəw Kəristəw zhəghəvaa səəkə. ⁹ Na Hyalaa harvəŋwəy va ta nza ghwəy jakəjakə lə Zəghwə nɔzə Yesəw Kəristəw Ndə sləkəmməy, gəzə kwəma bakə bakə na kwa miy tsa nɔzəw! Ya namaba na kwəma gəzəkə nay, war tsəgha dza naa nza.

Tihəva tsa kwa jipə mbəzliy nəw Yesəw mbə məlmə Kwërintë

¹⁰ A ngwarməhira, a cə'wəŋwəy ya lə slən tsa Ndə sləkəmmə Yesəw *Kəristəw, a ghwəy yəməti miy tsa ghwəy gwanəŋwəy ka sa kwətɪŋ tsa. Ka tihəva ghwəy kwa jipə ghwəy ma. Jakətim ghən tsa ghwəy wəzə wəzə, a kwəma mbə nefer ghwəy nza ka sa kwətɪŋ na, tsəgha məhərli ghwəy diba. ¹¹ Va wa gəzee kwəma va tsəghay ngwarməhiray, sa nzana mba'a nihwəti mbəzli kəghi tsa zhaməmmə Kəlawe tsəhəshi tikə, mba'a ghəshi gəzara, ghwəyəy, mbə həərəva nza ghwəy kwa jipə ghwəy, kə

1:7 1:7 2Tes 1:7; Tit 2:13 **1:8** 1:8 Flp 1:6; 1Tes 3:13; 5:23 **1:9** 1:9 10:13; 1Tes 5:24; 2Tes 3:3 **1:10** 1:10-11 3:3; 11:18; 2Kwər 12:20; Ef 4:2-6; Flp 2:2; Zhŋ 17:21-23

ghëshi. ¹² Ma tihøva tsa kwa jipø ghwøy va gøzø yay, avanay: Ya wa ndø mbø ghwøyøy, lø na ci gøzø kwøma na kwøtiy: «Pøl nøwee» kø tsahwøti, ma kø tsahwøti na: «Apøløse nøwee nee!» kø. Ma kø tsahwøti ßa na: «Piyer nøwee!» kø. Ma kø tsahwøti di ßa na: «Na neyey, Køristøw nøwee nee!» kø. ¹³ Øy, kwøma zhini ghwøy tihøvøri Køristøw kia? Yøn yøn Pøl na sa danwavøgha møndi vøgha tsøm tø mbørkø jikir tsa ghwøy shøkøna? Naa lø sløn tsa Pøl niy møntøjwøy møndi *batem na pøn? A ghwøy sønay kwømee mbø kwøma vaw pø ghwøy nanzø ßay? ¹⁴ 'Wøsa nø ya kaa Hyala, sa nzana kala mønøhwø batemee kaa ndø mbø ghwøy, dzøghwakøn kar Kørispsøse ghøshi lø Gayøse. ¹⁵ Ya gar gøzø ndø nza mbø ghwøy na: «*Batem tsa møntøra Pøl vay, lø sløn tsa ci møntøra na» kø. ¹⁶ Eh! Yi sham ki, e zøzøvø tsahwøti ntsa mønøhwee batem kaa ngøci. E mønøhwø kaa Søtefanøse ghøshi lø mbøzli køghi tsa ci dißa sham. Sønivee yøn zhiniy mønøhwø batem kaa tsahwøti dzøghwakøn mbøzli va dißa kiw. ¹⁷ Sa nzanay, ghwønara Yesøw Køristøw ta dza ta mananshi batem kaa mbøzliw. Ta gøzø Yøwøn kwøma wøzø na kaa mbøzli ghwønara na. Ma yøn mbø gøzø kwøma va ßa na, ka gøzee lø sønata kwøma mbø ghøn ndø ngøriw. Va way, vantaa møti møtiy Yesøw va vøgha tsøm mønta ka kwøma gømta na.

1:12 1:12 3:4; Apøløse: 3:5-6, 22; 4:6; 16:12; SløniKY 18:24; 19:1; Piyer: 1Kwør 3:22; 9:5; 15:5; Gal 2:9, 11-14; 2Kwør 10:7 **1:14** 1:14 Kirispøse: SløniKY 18:8; Gayøse: Rm 16:23-24 **1:16** 1:16 Stefanøse: 16:15

Bërci Hyala, lə sənata kwəma nzə

¹⁸ Mba'a kə mändiy gəzə kwəmaa dzəkən məti *Kəristəw va vəgha tsəməy, nja kwəma kama ghən ti, ka naa pəzli va mbəzliy dza ta zashi. Ma na ghwəmmə, ghwəmmə shi nza Hyala mbə mbəlimməy, a ghwəmmə sənay, lə bërci Hyala na mbə kwəma məti Kəristəw vəgha tsəm, pə ghwəmmə. ¹⁹ Ava war tsəgha gəzəkə Hyala mbə Zliya nzə kwərakwə, ma kəy:

«Ta zamti sənata kwəma mbə ghən mbəzliy sənata kwəma dzee.

Zhini mba'ee banti məhərli mbə ghən ka məhərli!» kə.

²⁰ Tsəgha kə kiy, kwəma dza ka sənata kwəma tikə tə hidiy kəray lə sənata kwəma shi va kia? Ya ka bənipə kwəma na tsahwəti pətsa dza ghəshiy kəray ti tifa na? Ya mbəzli nja mbəzliy ngəngərə ghəpə vaa dzəkən shi tikə tə hidī na, nahwəti kwəma dza ghəshiy ghakə tifa na? Tifa teepəw! Na Hyalay, a cikəvəri, ma na sənata kwəma mbəzli tikə tə hidiy, kwəma kama ghən ti na, kə.

²¹ A Hyala mənti shiy lə sənata kwəma nzə, ka nashi mbəzli tikə tə hidī. Ma ghəshi lə na shi va sənata kwəma na, kala bəti shi mənti Hyala va ghəshi nja shiy. Va tsəgha bəti ghəshi kwəma gəzə ghəy na nja kwəma kama ghən ti. Ma na Hyala nanzə kiy, lə kwəma bəti mbəzli va nja kwəma kama ghən ti tarəkə na

1:18 1:18 Rm 1:16; 2Kwər 4:3 **1:19** 1:19-20 3:18-20; Mt 11:25; Rm 1:22 **1:19** 1:19 Ezay 29:14; Zhəwbə 12:13, 17; Ezay 19:12-14; 44:25 **1:21** 1:21 Rm 1:19-20

mbëli mbëzliy ßanavë nefer shi. ²² Mbëzli *ka Zhëwifëy, war ghëy nashi shi madanja madanja ni dza ghëy ßëti kwëma va ka kwëma katan na, kë ghëshi. Ma ka Gërekë nashi na, war ghëy sënanti kwëma va lë na ghëy sënata kwëma, kë ghëshi. ²³ Ma na na ghëy na ghëy kiy, kwëmaa dzëkën Këristëw tsa danwavëgha mëndi vëgha tsëm na sa gëzë ghëy kaa mbëzli. Dzëghwa ka Zhëwifë nashi ki na, mba'a ghëshi ßëti njasa ngëdfishim dzëmbë nahwëti kwëma gëmgëm na. Ma hwëlfë *mbëzliy kamaa ka Zhëwifë na, nja kwëma kama ghën ti, ghëshi ßëti. ²⁴ Ma va mbëzli tëravë Hyala ta nza ghëshi ka shi nze, ya ka Zhëwifë na ghëshi, ya mbëzliy kamaa ka Zhëwifë ghëshiy, a ghëshi sënay, mbë ci bërci Hyala, lë sënata kwëma Hyala na Yesëw sëvëri, kë ghëshi. ²⁵ Ma na shi mënti Hyala va nighëshi mbëzli nja shi kama ghën ti shiy, a ghëshi tanëti sënata kwëma ndë ngëri. Ya ë nighëti mbëzli Hyala nja kwa daw bërci dibay, a bërci Hyala va daw ni tanëti bërci va ndë ngëri.

²⁶ A ngwarmëhira, nighëtim di. Sënzënvay, ghwëy gwananwëy, ghwëy mbëzli tëravë Hyala va na, mbëzli njaa shi nza ghwëy tay? Dan na ka sënata kwëma, dzar kwa sënata kwëma mbëzli tikë të hidï mbë ghwëy nay ghwëy ta na? Dan na hwëlfë ka hidï mbë ghwëy nashi ghwëy na? Dan na mbëzli dibëdibë ni va mbëzli tikë të hidï mbë ghwëy na? ²⁷ Ma Hyala nanzë

1:22 1:22 Mt 12:38; Zhj 4:48; SlëniKY 17:18, 32 **1:23** 1:23
 2:14; Gal 3:1; 5:11 **1:24** 1:24 1:18; 2:5; Kwël 2:3 **1:25** 1:25
 2Kwër 13:4 **1:26** 1:26 Zhj 7:48 **1:27** 1:27-28 Rm 12:16; Zhk
 2:5; Lk 1:51-53; 6:20

kiy, mbëzli zhëghëti mbëzli tikë va të hidfi nja mbëzliy sënata ma kwëmaa tëravë na ta nza ghëshi ka mbëzli nzë. War ta mbë ghënzëë pakën ha'wë kën ka sënata kwëma. Mbëzli daw daw bërci ni va mbëzli tikë të hidfiy tëravë na, ta mbë ghënzëë pakën ha'wë kën ka bërci. ²⁸ Mbëzli gëmshi ni sëna mëndiy dzëkën shi, ka ndërëshi tikë të hidfiy, ghëshi na shi tëravë Hyala ta nza ghëshi ka mbëzli nzë. War ta mbë ghënzëë sawavëri mbëzli difëdibë ni tikë të hidfi mënti Hyala kwëma va tsëgha. ²⁹ Ma ghalaba kiy, ndë tifa ya kwëtij dzaa mbay këli ghën tsa ci kwa kwëma Hyalaw. ³⁰ Hyala va jakayñwëy na lë Yesëw Këristëw. Dzëghwa na mba'a mënti Yesëw ta nza ghëci va ghëy ka na ghëy sënata kwëma sënata ghëy. Të mbërkë Yesëw Këristëw nighëmmë Hyala nja mbëzli slar slar ni, kwa mëtsë nzë sana. Mba'a ghwëmmë zhëghëmmë ka mbëzli nzë, mba'a mbëlantëmmë sëvëri mbë dëvë *kwëma jikir na. ³¹ Ma mënti Hyala tsëghay, ta mbëë nza nja kwëma tsasliti mëndi va mbë Zliya. Saa ni va: «War mba'a kë ndëë dfi këli ghën tsa ciy, lë kwëma mënti Ndë slëkëpë këë këli sa ci»kë.

2

Kwataka kwëmaa dzëkën mëti Yesëw vëgha tsëm niy gëzë Pël kaa ka Kwërintë

¹ Yën kwërakwë kiy ngwarmëhiray, ghala pëtsaa niy tsëhëree va mbë ghwëy ta gëzanñwëy

kwëma shiy niy nza mbëmbë ni, dzëghwa mba'a Hyala citënyëshiy, lë mëcaña gëzë kwëma 'yahë'yahëta na niy gëzëe kwëmaw. Dibay, lë sënata kwëma mbëzli tikë të hidfi niy gëzëe kwëmaw. ² Sa nzanay, ghala yën ghwëla ta tsëhë mbë ghwëy na, niy tarëkë pëla nahwëti kwëmëe mbë ghwëy dzëghwakën Yesëw *Këristëw gwa'a tsëghaw. Gaw dzëkën mëti mëtiy na va vëgha tsëm ta kwëma mbëzli jikir na niy gëzëe kwëma. ³ Ghala pëtsa vay, war nja ntsa kama bëliti vë niy nzëyree mbë ghwëy. Tërënyw niy ghëradfa hazlëni, kala gwërgwërë yën niy nza. ⁴ Yën mbë gëzanwëy kwëma Hyalay, lë sënata kwëma tikë të hidfi gar mbay ngëdívënywëy niy gëzanwëy ya kwëmaw. *Safë tsa Hyala niy cinwëy na lë bërci, katan na kwëma gëzanwëy ya va, kë. ⁵ Ma sa favë ghwëy bërci Hyala mbë kwëma va tsëgha ki na, dza ghwëy mba'a ghwëy banavë nefer ghwëy kaa Yesëw. Të sa favë ghwëy kwëma sënata mbëzli tikë të hidfi niy nzanaw.

A Hyala sënata kwëma, njasa nza na

⁶ Ya tsëgha nzë nanzë kiy, mbë bananshi sënata kwëma nzee kaa mbëzliy tëhëshi mbë kwëma Hyala. Æ na na nzanay, kwëma sënata mbëzli tikë të hidfi naw. Dibay kwëma sënata mbëzli dikë dikë ni tikë të hidfi naw. Ta na niva mbëzliy, ta bëkwëshi dza ghëshi. ⁷ Ma gëla na bananshee na sënata kwëma kaa mbëzliy, na Hyala sënata kwëma na nava, sa të mbë.

2:2 2:2 1:23; Gal 6:14 **2:3** 2:3 SlëniKY 18:9; 2Kwër 10:1, 10

2:4 2:4 4:20; 1Tes 1:5 **2:5** 2:5 1:18, 24 **2:7** 2:7 Rm 5:2;

2Kwër 3:18; 4:17; Kwël 1:26

Ghala ghënzë ghwëla ta nga hidî niy tëravë Hyala sënata kwëma va, ta mbë ghwëmmë nzëy kwasëbë, mbë shëndäkë tsa nzë. Dza na mba'a mbëlëy, kalaa niy nata mbëzli kwatana. ⁸ Nava sënata kwëmay, sënata mbëzli dikë dikë ni tikë të hidîw. Mba'a kë ghëshi niy sënata nzay, ka dza ghëshiy danwavëgha Ndë slëkëmmë tsa gwëramti shëndäkë va ti vëgha tsëm nzaw. ⁹ Ma kwëma mënti Hyala va tsëgha kiy, nja kwëma tsasliti mëndi va mbë Zliya nzë va na. Ma kë mëndiy:

«Shi sëäkë ma ndë ngëriy nashi lë mëtsë ci, kala sëäkë ghëciy favëshi lë slëmë ci. Zhini kala sëäkë ghëciy tëkëhwëë dzäkën shiy, Ghëshi na shi gwëmati Hyala, mba'a fëyshi kaa mbëzliy dî» kë.

¹⁰ Ghwëmmë na na ghwëmmë kiy, a Hyala cikëvërimmë shi va, lë Safë tsa nzë va dewdew tsa. Na *Safë tsa Hyalay, cëke' sënashi na shiy. Ya kwëma tëkë Hyala mbëba mbëba nzëy, cëke' sënata na. ¹¹ Mba'a kë ndë tëkëti kwëma mbë nëfë tsa ci sanay, ndë tibaa sënata kwëma va kala war ghëci ghëci ntsaa tëkëti kwëma va vaw. Ava tsëgha na lë Hyala kwërakwë ki, war Safë tsa nzë kwëtiy na saa sënata kwëma mbë nëfë nzë. Tsahwëti ndë tibaa sënataw.

¹² Ma ghwëmmë na na ghwëmmë kiy, a Hyala ndammë Safë tsa nzë dewdew tsa. Safë tsaa sëäkë va mbëzli të hidî naw. Safë tsa nzë ndammë Hyala, ta mbë ghwëmmë sënashi shi ndammë Hyala lë wëzë hwër tsa nzë.

13 Ghala pëtsa ka ghëy gëzanshi kwëmaa dzëkën kwëma va kaa mbëzli kiy, lë sënata kwëma bënivë ghëy va mbëzli tikë të hidî ka ghëy gëzëw, Safë tsa Hyala ka naa ciñëy kwëma ka ghëy gëzë. Ka ghëy dza ki na, ka gëzë kwëmaa dzëkën Safë tsa Hyala kaa mbëzli nza Safë tsa va mbë nefer shi. 14 Ma ntsa kama Safë tsa Hyala mbë nëfë tsa ciy, ka mbay tsava ndë zlëba shi cipë Safë tsa Hyalaw. Nja shi kama ghën ti shi ka naa nighëshi. Ka mbay naa favëshiw, sa nzanay, lë bërci Safë tsa Hyala ka mëndiy mbay tëravërishî. 15 A na ntsa nza Safë tsa Hyala mbë nëfë tsa ciy, aa sënay tëravëri shiy gwanashi. Ka mbay ndë bänavë fëtiw. 16 Sa nzana, ma kë mëndi mbë Zliya Hyalay: «Ndë tîba mba'a sënata tøkë kwëma mbë mëhërli Ndë slëkëpë na? Ndë tîba gar canci kwëma ka na mëni na?» kë mëndi.

A na ghwëmmë ghwëmmë mbëzli nza Safë tsa Hyala mbë nefer ghwëmmë kiy, tøkë kwëma kwëtîj naa sa mbë mëhërli ghwëmmë lë *Këristëw.

3

Slëni mbëzliy gëzë kwëma Hyala

1 A ngwarmëhira, ghala pëtsaa niy nzee mbë ghwëyëy, niy mbay ya gëzanwëy kwëma njasa ka mëndiy gëzanshi kwëma kaa mbëzli nza *Safë tsa Hyala mbë nefer shiw. Nja kaa

2:13 2:13 2:4; 12:10 2:14 2:14 1:18, 23; Zhj 3:5-12; 2Kwër 3:14-18 2:16 2:16 Ezay 40:13; Rm 11:34 3:1 3:1 Zhj 16:12

mbëzli gëmshi ni niy gëzanwëyee kwëma. Sa nzana ghalabay, war nja ndërazhi ghwëlashi ni të 'wa niy nza ghwëy, kala këlînwëy ghwëy mbë kwëma Yesëw *Këristëw. ² Kwëmaa niy bënînwëy yay, nja 'wa ka mëndi vaa sa kaa zëghwë niy nza na, niy mënta naa dafaw. Sa nzanay, niy tëhënwëy ghwëy gar zëmë dafaw. Ya pa' sanay, tëhënwëy ghwëy gar zëmë dafaw. ³ Sa nzanay, ghwëlanwëy nza ghwëy mbë mëmëni shiy nja mbëzli tikë të hidî. Njana nzana mbë hërhë ghwëy kwa jipë ghwëy, ka mëmëni miyëy, ghala mbë ghwëy lë mbëzli tikë të hidîw, war nja mbëzli gwanashi ni tikë të hidî mëni ghwëy kwëma. ⁴ Mbë kwëma në ghwëy va: «Kwëma Pël nëwëe!» kë tsahwëti. Ma tsahwëti bë na: «Na Apëlësë nëwëe nêe!» këy, kwëmer ka mbëzli gwanashi ni tikë të hidîy gëzë ghwëy nashi shi va sa?

⁵ Ghënzë nja na na ghëy bakananëy lë Apëlësë kiy, mbëzli nja washî ni nza ghëya? Mbëzliy ghërantà slëni Hyala nza ghëy gwa'a tsëgha. Na gëzanwëy ghëy kwëma Hyala, mba'a ghwëy banavë nefër ghwëy. Ya wa ndë mbë ghëyëy, njasa banavë Ndë slëkëpë nici bërci ta slëni ghëratî na slëni ci mbë ghwëy. ⁶ Nja ka za mëniëy ghëy. Yënëy, hwëlfëë tsanwambee mbë hidî, dza Apëlësë mba'a ganavë yam. Ma ntsaa pësëti shi va ka këlîtishiy, Hyala na. ⁷ A ghwëmmë sënay, na na kar ndë tsënwë shiy, lë ndë ga yam kaa shiyëy, mbëzli përsî ni na

3:2 3:2 Ebr 5:12-13; 1Pi 2:2 **3:3** 3:3 1:10-11; Gal 5:19-20 **3:4**
3:4-5 1:12 **3:6** 3:6 SlëniKY 18:4, 11, 24-28

ghëshiw. Hyala kwëtita ghënzë saa pësëtishi, ka këlitishi, na sa nza dikë ti mbë kwëma va gwa'a tsëgha. ⁸ Shiy tëhëvëri kar ntsaa tsënjwëti shiy lë ntsaa ganshi yam tibaw. Yëmyëmshi na ghëshi. Ya wa ndë mbë shiy, ta wanci zhëmë slëni ci dza Hyala ge'i ge'i lë slëni ghëрати na. ⁹ Ghëy bakananjëyëy, kaa Hyala ghëra ghëy slëni jakë. Ma ghwëy na, nja za Hyala ghwëy mëniñwëy kwërakwë ki.

Lë tsahwëti fir dibay, nja ciki tsa nga Hyala nza ghwëy. ¹⁰ Sa dzee ge'i lë ni ya bërci ndara Hyala ta ghëra slëni nzëy, mba'ee ghati ghëra slëni mbë ghwëy nja ndë nga ciki tsa gwëramtiy sënay fë sëfa ciki. Sa fëtee sëfa ciki wëzë wëzë na, dza tsahwëti ndë na, ka nga cikiy sati të sëfa va ki. Nanzë kiy, ya wa ndë mbë ka nga shiy na, mëni të ghëci mëhërlë wëzë, mbë shi nga naa sati. ¹¹ A na sëfa ciki naci, a Hyala garëy gwa'a, ghëci na Yesëw Këristëw. Tsahwëti ndë tifa ka mbay fëti nahwëti sëfa ciki ghwëlaw. ¹² Ma ka nga shiy ki na, ka nga shiy sati të sëfa ciki tsa va. Ka nga niy nga lë tsahi mbëzë, nihwëti na, të tsahi bënba, nihwëti na, lë *hërezli ka bërci nza dimë ti shi, nihwëti ba na, lë shëghwë, ma nihwëti na, lë mëzadi, nihwëti difa na lë jivëti, tsëgha. ¹³ Fëca dza ngwëvëë nza kiy, ta dzëti ngwëla dza slëni ndëë dza ya tsamaba ndë ci gwa'a. Sa nzana fëcavay, lë ghwë dza Hyalaa dzëghë slëni ghëрати ndë ya tsamaba ci gwa'a. Ta sënay nda slëni wëzë naa ghëрати ndë, nda slëni

3:8 3:8 4:5 **3:9** 3:9 Mt 13:3-9; Ef 2:20-21; 1Pi 2:4-6 **3:10**
 3:10 1Kwë 15:10 **3:11** 3:11 Ezay 28:16; SlëniKY 4:11-12 **3:13**
 3:13-15 Rm 2:6; 2Kwë 5:10

jikir naa ghëratì na. ¹⁴ Ma ntsa dza na ci slëniy ndita ma va ghwë ghalaba kiy, ta wanci zhëmë ci dza Hyalaa dza. ¹⁵ Mba'a kë ghwë dzaa ndëhwë na ndë slëniy, ka dza Hyalaa wanci zhëmë ci kaa tsava ndëw. A Hyala taa mbëlanti nanzë, ë na na nzanay, ngahë dza naa mbëli. Nja ntsaa zlëghwëkëvëri ghën tsa ci mbë jipë ghwë.

¹⁶ Ghwëy kiy, ë sënay ma ghwëy, ciki tsa Hyalaa gë ghwëy, ka nzëy Safë tsa nzë dëwdëw tsa mbë ghwëy pë ghwëy shëkëna? ¹⁷ Mba'a kë ndë ladamti ciki tsa Hyala vay, ta zamti tsava ndë dza Hyalaa dza kwërakwë. Sa nzanay, sa Hyala dë'wë ghën tsa nzë na ciki tsa va. Ciki tsa vay, ghwëy na ki.

¹⁸ Òntaa ndë dzaa gwëravëë ngëditi ghën tsa ci gëm ma, war mba'a kë ndë mbë ghwëy nay ghën tsa ci nja ntsaa sënamti kwëma dzar kwa kwëma tikë të hidiy, ghën tsa ciy sëti tsava ndë. Wëzëba mëniy na nja *hil na va mbëzli të hidì. Ma nza ghëci mbëë kwëmavë mëniy ka ntsaa sënata kwëma tsa katanj tsa ghalaba ki. ¹⁹ Sa nzanay, na ndë ngëri va kwëma sënata na tikë të hidì na, nja shi kama ghën ti nighëti Hyala. Ta na navay, a mëndi tsasliti mbë Zliya Hyala, ma kë mëndiy:

Lë sënata kwëma shi dë'wë ghën tsa shi kësëy Hyala mbëzliy sënata kwëma va, kë mëndi!

²⁰ Zhini ma kë të tsahwëti pi ba na:

3:15 3:15 Zhëwdë 23 **3:16** 3:16 6:19; Rm 8:9, 11, 15; 2Kwër 6:16; Gal 5:25; 1Pi 2:5 **3:18** 3:18 4:10 **3:19** 3:19 Zhëwbë 5:12-13; 1Kwër 1:20 **3:20** 3:20 Cem 94:11

A Ndë slëkëpë sënata təkë kwëma mbë mähërli mbëzliy sënata kwëma gwa'a gwa'a.

Aa sënay kwëma gëmta na na, kë.

²¹ Ghënzë tsëgha kiy, ëntaa ghwëy dzaa dzañwëy ta vëshi lë ke ngëri, ka gëzë, mbëzli ntsa tsa' tsa va nza ghëy, pë ghwëy ma. Kwëma ka ghwëy sënata, së tifa kala sa ghwëyëw. ²² Ya yën yën Pël sana, ya Apëlësë, ya Piyerëy, shi ghwëy nza ghëy. Ya shi të hidi ni, ya piy tsa piy ndë ngëri, ya mëtiy bëpëy, war shi ghwëy na ghëshi. Ya shi mbë vëghwë tsa sënzenva ni, ya ni mbë vëghwë tsaa dzaa nzay, war shi ghwëy na ghëshi. ²³ Ma ghwëy kwërakwë ki na, shi Yesëw Këristëw ghwëy. Ma Yesëw Këristëw na, sa Hyala ghëci kwërakwë bë, tsëgha.

4

Ka kwal Yesëw Këristëw

¹ Na na ghëy, ghëy *ka kwal Yesëw kiy, ka ghëra slëni Yesëw *Këristëw nza ghëy. Mbëzli banavëshi Hyala kwëma nzë niy mbëlëy na, ta gëzë ghëshi kaa mbëzli nza ghëy. Ava tsëgha kë mbëzli bëtëjëy gwa'a tsëgha. ² Ma niy tëbë na nanzë kiy, ntsa banavë mëndi slëni mbë dëvë ci na, mba'a mënti slëni va lë kwal. ³ Na neyey, ka shashara kwëma gëzë ghwëy dzäkën yaw, ya ndë njaa na Pël në nihwëti mbëzliy, kwëma tifa shasharaw. Ya yën dë'wë ghën tsee sanay, ka mbay yaa ni ntsa tsa' tsa nzee pënëw. ⁴ Ya tsëgha nata mee kwëma gëmgëm na mbë nëfë

tseyey, ka dzee mbay ni kwëma gëmgëm na vëyaw pënëw. Ndë slëkëra dza naa slara nee ngwëvë gwa'a tsëgha. ⁵ Va tsëgha na kiy, ka mbatsë sla ngwëvë ghwëy dzëkën slëni mbëzli di ma. Ndëghëtëm vici dza Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëw sëakë ti. Sa ka na sëakëyëy, ghëci dza naa bëkëvëri shi mbëmbë ni dzar mbë kwëzli gwanashi, mba'a bëkëvëri kwëma tëkë mbëzli mbë nefer shi. Ma fëcava kiy, ya wa ndë na, ta falti dza Hyala ge'i lë slëni ghërati na. ⁶ A ngwarmëhira, ma kwëma gëzanwëy ya vaa dzëkën ghën tsa ghëy lë Apëlësë gwanata kiy, ta mbëë këtëtëwëy në ya, nza ghwëy mbëë bënivë kwëmaa sëvëri mbë. Ta mbë ghwëy nëw kwëma lë kwal tsa nzë, njasa tsasliti mëndi mbë Zliya Hyala gwa'a tsëgha. Èntaa ghwëy dzaa dzanwëy ta vëshi lë tsahwëti ndë, ka ndërë tsahwëti ma. ⁷ Ya gha gha ntsaa bëti ghën tsa gha va nja përnja kiy, wa ntsaa ni, përnja nza gha mbë nihwëti mbëzli kë ngënaa? Nima shiy na ni kwëmavë gha va lë bërci gha, kala kama Hyala ndanja shi kia? Hyala kë ndanja shi va gha gwanashi kiy, tawa dzanja gha ta këli ghën gëm njasa nzana lë bërci gha gha kwëmavë shi va gha va difa kia?

⁸ Mënim kwëma ghwëy gwëla, a ghwëy kwëmavë shi di ghwëy gwa'a gwa'a nana na ghwëy ki. Ka shiy mëniwëy ghwëy kwa kwal Hyala. A ghwëy ghati mëni mazë kala ndëghënyë ma. Jëw niy dza naa nza, ghwëy mëniwëy ka mezhizhë nza katanëw. Ghalabay

ta kwëmavë mëni mazë dza ghëy, ghëy ka kwal Yesëw kwasëbë ghwëy nza. ⁹ Ma na na ghëy ghëy ka kwal Yesëw, yën nighë nee kiy, war ka mbëzliy kërây lëy hwëm gwa'a gwa'a nighee Hyala fëyñëy mbë mbëzli. Nja mbëzli slanakëshim ngwëvë mëti, ta dza mëndi ta bëkwëshi të bëghë kwa kwëma mbëzli gwa'a gwa'a. A Hyala fëyñëy ka mbëzli dza mëndiy basëva gwa'a gwa'a ta nighëshi, ta nighëshi ka kwal Hyala, lë mbëzli të hidfi gwa'a. ¹⁰ War nja ka gezlekiki zhëghëñëy ghëy va mbëzli të hidfi, të sa gëzëpë ghëy kwëma Yesëw Këristëw na ghëy ki. Dzëghwa ghwëy na ghwëy ki na, njasa bëtëñwëy mëndi ka mbëzliy sënata kwëma të sa jakëñwëy ghwëy lë Yesëw Këristëw ghwëy nighëti. War nja mbëzli daw daw bëliti ni nighëñëy mëndi. Dzëghwa ghwëy na ghwëy ki na, njasa bëtëñwëy mëndi ka ka bëliti ghwëy nighëti. Æ tsëerëñëy mëndi na ghëy ki. Ma ghwëy na, njasa fë mëndi dikëë dzëti ghwëy ghwëy nighëti. ¹¹ Ya pa' ndatsë sanay, mbë ghëranëy na ma lë ndir gwa'a. Ya kwëbëñer kën ghën ghëy na, war shi hali hali ni. War ngëra'wë mëndiy sanëy tëgëm tëgëm, war ë ghëy dadanërë war danërë. ¹² Æ mëti ghëy dzëmbë ghëra slëni lë dëvë ghëy ta mbë ghëy kwëmavë shi zëmë ghëy. Ya tsëerëë tsëerëñëy ndë na, war mbë cë'wë Hyala ghëy ti a ghënzë tëfanati miy tsa wëzë tsa. Ya war ë sanëy mëndi

4:9 4:9 Rm 8:36; Ebr 10:33 **4:10** 4:10-13 2Kwër 11:23-29

4:10 4:10 3:18 **4:12** 4:12 Lk 6:28; SlëniKY 7:60; Rm 12:14;
ghëra slëni lë dëvë: SlëniKY 18:3

ngëra'wë na, war mbë së'wa ghëy. ¹³ Ya ë gëzë mbëzli *kwëma jikir naa dzëkën ghëy na, ka gëzanshi kwëma kwa kwëma pëëslï. War nja kwashebi të kësëkë nighënyëy mbëzli të hidï, nja shi kwa dëlagwa vi'i.

¹⁴ Ma kwëma tsaslinjëwëy ya na tsëtsey, ta mbë ha'wëë ghëranjëwëy va kwëma mëni ghwëy va në yaw. Èhëny, kwëmaa sava dëe cinjëwëy. Sa nza ghwëy ndërazhëe dïtee. ¹⁵ A na nëe, ya njaa kwëmavë ghwëy nihwëti mbëzliy bënënyëwëy kwëma Yesëw Këristëw lëy hwëmëe dëny tsa shiy, war yën kwëtira na dënywëy mbë kwëma Hyala, yën yën Pël. Sa nzanay, ghala pëtsaa gëzanjëwëy ya yëwën kwëma wëzë na banavë ghwëy nefër ghwëy kaa Yesëw Këristëw. ¹⁶ Va tsëgha cë'wënyëwëy ya a ghwëy mëni kwëma njasa mënee va. ¹⁷ Ava va tsëgha ghwënanjëwëy ya Timëte, ghëci zëghwëe dëe, saa kësëvë ghëra slëni Yesëw Këristëw bekir dëvë. È ghwënëghënyëwëy ya, nza ghëci zhiniy cinjëwëy nzëy tsee kwa kwal tsa Yesëw. Ka cinjëwëy njasa kee bananshi nzëy kaa mbëzliy nëw Yesëw ya kwëmaba.

¹⁸ Nihwëti mbëzli mbë ghwëyëy, ë dëmdëmë ghëshi hati, ka këli ghën tsa shi, ka dzëe zhiniy tsëhëra mbë ghwëyëw, kë ghën tsa shi. ¹⁹ War mba'a kë Hyala zlëbati kiy, kwa kwëma jëw na ta tsëhëra dzëe mbë ghwëy. Sa kee tsëhëray, nzëe nata slëni mbata niva mbëzliy këli ghën

4:13 4:13 WahëZher 3:45 **4:15** 4:15 Gal 4:19 **4:16** 4:16 11:1; Flp 3:17; 1Tes 1:6 **4:17** 4:17 Timëte: 16:10; SlëniKY 16:1; 2Kwër 1:1 **4:19** 4:19 war mba'a kë Hyala zlëbati: SlëniKY 18:21; Zhk 4:15

tsa shi va kwërakwë di. Əntaa ghëshi taa nza war kërây gëzë kwëma, sa mbata ghëshi gëzë nzë gwa'a tsëgha, kala civa bërci *Safë tsa Hyala sëvëri mbë shi. ²⁰ Sa wana gëzee tsëghay, sa nzana mba'a kë Hyalaa slëkë ndëy, kwataka gëzë kwëma ka naa mbata gwa'a tsëghaw, kar bërci Safë tsa Hyalaa civaa sëvëri mbë. ²¹ Nama kwëmaa dë ghwëy yën tsëhë mbë ghwëy li kia? Wëzëba lë ghëdëm tsëhee ta dë'wëñwëy ta naa, naa wëzëba sahë kee dzëmbë ghwëy, ka cinwëy njasa dfitëñwëy ya na?

5

Nighëm dzäkën ghën tsa ghwëy, ghwëy mbëzliy nëw Yesëw

¹ Ya hwëmbây, war mbë favë kee nza mëndiy gëzë kwëma ghwërghwër tsa mënti tsahwëti ndë kwa jipë ghwëy. Ə bëvë na mali dëy tsaa yakë, ka nza ghëshi li, kë mëndi. Gëla tsava ghwërghwërëy, ya kwa jipë ka ta mbëri, mbëzliy nëw ma Hyala na, sëakë mëndiy slavëw. ² Ma zhini ghwëy diba ya tsëgha nzë na, tapë ghwëy dzëmbëñwëy mbë vëshi, ka këli ghën tsa ghwëy. Ə sënay ma ghwëy kwëma gar wahë ghwëy vë na sava pë ghwëy na? Gar bëkëvëri gëla tsava ntsaa mëni shi tsëgha ni va nza ghwëy mbë ghwëy. ³ Ma yën ta na tsee ghën, ya tsëgha kamee kwa jipë ghwëy dë'wë ghën tsee sënzënvay, war mbë ghwëy na təkë kwëmee. E slavëri ngwëvë dzäkën

ntsaa mënti gëla shi ha'wë ha'wë ni va tsëgha ni njasa nzee tifa mbë ghwëy. ⁴ Lë Slën tsa Yesëw *Këristëw Ndë slëkëmmë slavëree ngwëvë ci, basëñwëyëm, war tifa dza təkë kwëmee nza mbë ghwëy kwërakwë, zhini tifa bërçi Yesëw Ndë slëkëmmë. ⁵ Sa ka ghwëy basëñwëyëy, nza ghwëy zlanay gëla ntsa tsëgha tsa va kaa *ndë jaka tsa Hyala mbë dëvë ci, ta mbë jikir tsa mëni na vaa irëvëri, nza Hyala mbëë mbëlitì piy tsa ci fëca dza Ndë slëkëpëë sëəkë ta sla ngwëvëë dzëkën mbëzli.

⁶ Kwëma gar këli ghën li na gëla kwëma vaw. A ghwëy sënay fir tsa ni va: Is jëwë tsëtse ka mëndiy manambë mbë ghwëpë, ka naa dza na, mba'a pëslivëri ghwëpë va gwanata, kë mëndi. ⁷ Va tsëgha na kiy, bë pë ghwëy bëkëvëri *kwëma jikir na va mënta nja *is mbë ghwëy. A ghwëy nza dëwdëw nja ghwëpë 'war hwadì na kama is mbë. E sënay a Hyala manamtëñwëy ka mbëzli dëwdëw ni, lë miymiy Yesëw sa mëtiy na të ghwëmmë. Ghëci mëniy na ka na ghwëmmë gamë ka mëndi vaa slëy ta ta Hyala li mbë *makwaghwa Pakë. ⁸ Ghënzë tsëgha kiy, ë pë ghwëmmë tëhëvërivammë lë shi gëmgëm ni va mënishì nja is. Tsë makwaghwa Pakë ghwëmmë, kala kama lë pëñ tsa nza is mbë. Di na gëzëy, kala kama kwëma jikir na lë ghwërghwër mbë ghwëmmë. Lë pëñ tsa kama is mbë pë ghwëmmëë tsë, di na gëzëy, lë nëfë tsa dëwdëw tsa, ka gëzë na katanj na kwëma.

5:5 5:5 1Tim 1:20 **5:6** 5:6 Gal 5:9 **5:7** 5:7 Sëvëri 12:1-15; 13:7; Zhj 1:29; 1Pi 1:19

⁹ Mbë nahwëti zliyee va niy tsaslëghënywëy yay, e niy gëzanwëy: Æntaa ghwëy jakëva lë mbëzliy mëni ghwërg hwër ma, pën niy ni. ¹⁰ Ma mbë gëzë kwëmee vay, dzëkën mbëzliy mëni ghwërg hwër gwanashi të hidï niy nza naw. Dzëkën ka mëni mëtsë ta shi ndë, lë ka ghëli, lë ka tata mbëreketi tikë të hidï niy nza naw. A na mbëzliy mëni ni tsëgha ni va shiy të hidï gwanashiy, ka tëhëvërivay ndë li shi kala barvay ndë tikë të hidïw. ¹¹ Ma gëla ntsaa niy në ya va ka jakëva ghwëy li ma pënëy, gëla ntsaa ni va, ndë nëw Yesëw gee, kë, zhini, ndë ghwërg hwër ghëci, ya ndë mëni mëtsë ta shiy, ya ndë ta mbëri, ya ndë tsëhtsëhë lë mbëzli, ya ndë ghighiva lë shi sa, ya ndë ghëli. Gëla tsava ndëy, ka jakëva ghwëy ya ta zëmë shi zëmë li ma në ya. ¹²⁻¹³ Ma na mbëzliy nëw ma Yesëwëy, yën dza naa sla ngwëvëë dzëkën shiw. Hyala dë'wë ghën tsa nzë dza naa slanshi na shi ngwëvë. Ghwëy na na ghwëyëy, ghwëy dza naa sla ngwëvëë dzëkën mbëzli nza ghwëy mbë nëw Yesëw li shi. Ma kë Zliya Hyalay: «Bëkëvërim ntsaa mëmëni kwëma jikir na mbë ghwëy» kë, tsëgha pë ghwëy mënti ki.

6

Ka har ghën tsa ghwëy ghwëy dzëti ngwëvë kwa kwëma mbëzliy nëw ma Yesëw ma

¹ Mba'a kë kwëma sëëti mbëzli kwa jipë shi mbë ghwëy ghwëy mbëzliy nëw Yesëw kiy, a

5:9 5:9 Mt 18:17; 2Tes 3:14 **5:11** 5:11 6:9-10; 2Tes 3:6; Tit 3:10; 2Zhn 10 **5:12-13** 5:12-13 Nëw 13:6

shiy mënishi dza ghëshiy dzashi ta slëka kwëma va va mbëzliy nëw ma Yesëw, mbërukë ghëshi zlay dza ta slëka nza va mbëzli Hyalaa? ² Æ sënay ma ghwëy mbëzli Hyala dza naa sla ngwëvë dzëkën mbëzli të hidî, pë ghwëy shëkëna? Ghwëy kë dzaa sla ngwëvë dzëkën mbëzli të hidî kiy, a shiy mënishi dza ghwëy mbay ma slavëri na jëw na kwëmaa? ³ Æ sënay ma ghwëy, ya ka kwal Hyala shi na, ghwëmmë dza naa slanshi ngwëvë, pë ghwëy shëkëna? Tsëgha kë kiy, wa shiy mënishi dza ghwëmmë mbay ma slavëri kwëma tikë të hidî kia? ⁴ Ka mëndiy nighë kiy, war në ma kwëma tsahwë kë kwa jipë ndë lë ntsa nëw ghëshi Yesëw li na, gwa'a ka dza ta pëla ntsa të ngwëla, kama kwal dikë tsa mëna ge'i dzar kwa kwal tsa mbëzliy nëw Yesëw, ta slëka kwëma va. ⁵ Ka ghëranwëy ha'wë nanzë va gëla nava kwëma sa pën? Æ nzana kala ntsaa sënata kwëma mbë ghwëy ya kwëtij nza, gar mbay ghëciy slëkati kwëma kwa jipë ngwarmëmë mbë nëw Yesëw ki shëkëna? ⁶ Kay, niy tëbë na ndë mbë ghwëy pëmë zëmbëghëy tsa mbë Yesëw *Këristëw dzëti ngwëvë kwa kwëma mbëzliy nëw ma Yesëw Këristëwëw.

⁷ Talay, kwa vëghwë tsa nay ghwëy kwëma kwa jipë ghwëy, war æ ghwëy harva ka ghën tsa ghwëy dzëti ngwëvëy, a ghwëy shikënwëy kwa kwal Hyala dî naa gëzë. Ya æ mëntënwëy ndë kwëma gëmgëm na, ya æ ghëlëhwë ndë shi ghwëyëy, ka mbë ghwëy së'wahwë sa? ⁸ Zhini përbë ghwëy ki na, ka mëmëni kwëma gëmgëm

6:2 6:2-3 Rm 5:17; 2Pi 2:4; Zhëwdë 6; ShiZhn 1:6 **6:7** 6:7 Mt 5:39-40; Rm 12:17

na kaa mbëzli, ka ghëghëli shi shi. Ya tsëgha na ghëshi ka ngwarmëhijwëy kwa kwal Hyala. ⁹ Æ sënay ma ghwëy, ka dza ka mëni kwëma gëmgëm naa tsëhëshi të pëtsa slëkë Hyalaw pë ghwëy shëkëna? Ka ngëdijwëy kwëma ma, a na ka ta mbëreketi, lë ka ghwërghwër, lë zhër ka pëesli mi'i mbëzli, lë mi'i ta zhërëy pëesli lë nihwëti zhër, lë zhërëy sësël ghën tsa shi. ¹⁰ Lë ka ghëli, lë ka dï gëna, lë ka ghiva lë shi sa, lë ka zëmë mëtsëni mbëzli, lë ka gwëfëy, gëla niva mbëzli gwanashi na, ka tsëhëshi ghëshi të pëtsa slëkë Hyalaw. ¹¹ Kwatanay, mbë mëni gëla shi va niy nza nihwëti mbëzli mbë ghwëy. Ma dza Hyala ki na, mba'a yabamtëjwëy kwëma ghwëy jikir na, mba'a mëntëjwëy ka mbëzli nzë, mba'a banti fëti kën ghën tsa ghwëy, lë slën tsa Yesëw Këristëw, mba'a lë bërci Safë tsa nzë va.

Mënim kwëmaa dzaa fë shëndäkëë dzëti Hyala lë vëgha ghwëy

¹² Ka nihwëti mbëzli bëlijëvë mbë ghwëyëy: «A kwal va ghëy ta mëni ya nimabä shi dï ghëy» kë ghëshi. Yan, tsëgha na nanzë, æ na na nzanay, ma mbë shi dï ghëshi va mëni kiy, gwanashi dza shi vaa nza, ka shiy këtëtishiw. Ya yën dë'wë ghën tsee yën Pël sënzënvay, a kwal vëya ta mëni ya nimabä shi dëe. Æ na na nzanay, na nëe na, ka dzëe zlanay ghën tsee kaa nihwëti shiy ta nzee ka mava tsa shiw. ¹³ Zhini ma kë ghëshiy ni dïbay, tawa ngati

6:9 6:9-10 15:50; Gal 5:19-21 **6:11** 6:11 Tit 3:3-7; Ebr 9:14; 1Zhj 1:7 **6:12** 6:12 8:9; 10:23; Gal 5:13; 1Pi 2:16 **6:13** 6:13 Mt 15:17-19; 1Tes 4:3

Hjala hwër kala ta shi zëmëa? Tawa mënti na shi zëmë kala ta zëmëshiy dzëghwa hwëra? kë ghëshiy ni. Eh yan, tsëghaa nava nanzë. Fëcahwëti nanzë kiy, ta zamti kar hwër lë shi zëmë dza Hjala bakanashi. Ma na vëgha ghwëmmë nanzë kiy, mënti Hjala ta mëni ghwërghwër liw. Ta mëni shiy fë shëndäkë dzëti Ndë slëkëmmë Yesëw *Këristëw li mënti Hjala vëgha, ma Ndë slëkëpë na, ta slëkë vëgha va. ¹⁴ Njasa mëtiy Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëw va mba'a Hjala zhanakati mbë mëtiy, tsëgha dza naa zhanakatëmmë mbë mëti lë bërci nzë kwërakwë.

¹⁵ Aa sënay ma ghwëy vëgha ghwëy va na, nahwëti bëla vëgha të Këristëw na pë ghwëy shëkëna? A shiy mënishiy kee dzaa bëvë nahwëti bëla vëgha Këristëw ta dzaa tsëbatiy dzëti mali kwa ghwërghwëra? Ka mëniya nava kwëmaw.

¹⁶ Sënay ghwëy nanzë, ya wa ntsaa jakëy ta hëni lë mali kwa ghwërghwër na, mbër ka vëgha kwëtiy na ghëshi li pë ghwëy sa? Tsëgha kë mëndi mbë Zliya Hjala. Ma kë mëndiy: «Ghëshi bakanashi na, mbër ka vëgha kwëtiy dza ghëshiy nza» kë mëndi. ¹⁷ Ma na ntsaa jakëy lë Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëwëy, nëfë tsa kwëtiy tsa na sa shi li naci ki.

¹⁸ Ghënzë tsëgha kiy, ndëghwëm ghën tsa ghwëy va mëni ghwërghwër. Nihwëti kwëmer jikir jikir ni mëni ndë ngëri gwanashiy, war përikë përikëshi të ngwëlashi ka ghëshiy nza va

6:14 6:14 15:15, 20; Rm 6:4; 8:11; 2Kwër 4:14 **6:15** 6:15 12:27

6:16 6:16 Ghava 2:24; Mt 19:5; Ef 5:31 **6:17** 6:17 Zhj 17:21-23;
Rm 8:9-11; 2Kwër 3:17-18; Gal 2:20

vëgha ndë. Ma na ntsaa mënti ghwërg hwëwëy, vëgha ciy yëdãnti na dë'wë ghën tsa ci. ¹⁹ Aa sënay ma ghwëy diba na, ghi tsa *Safë tsa Hyala dëwdëw tsa na vëgha ghwëy pë ghwëy na? Hyala fambëñwëy na Safë tsa va mbë nefer ghwëy. Va tsëgha kiy, ghwëy zhini naa slëkë ghën tsa ghwëyëw, Hyala slëkëñwëy na. ²⁰ Sa nzanay të shi nza dimë ti shi mbëërëtëñwëy Hyala. Va tsëgha na kiy, war kwëmaa dzaa fë shëndëkëë dzëti Hyala pë ghwëy mëni lë vëgha ghwëy gwa'a tsëgha.

7

Zlëba kwëmaa dzëkën kwëma nzëy tsa mbëzliy bëtëvashi

¹ Nana kiy, ta zlëbanwëy kwëma dzëe dzëkën kwëmaa niy dëw ghwëy va vëya mbë Zliya tsaslikëvëra ghwëy va. Ma në yay, wëzë na va ndë ghëci kë nzëyëy kala bë mali ghëci. ² Ya wëzë na tsëghay, kala dza kë ndëë mbëë nzëyëy tsëgha, ka na dza tapë dzëmbëy mbë mëmëni ghwërg hwëwë bë na, wëzë dza naa nzaw. Wëzëba bëvë zal na ci mali ka sa ci. Tsëgha ya namäba mali na, mba'a bëvë zata ka sa nzë kwërakwë. ³ Kwëma tëbë zal mananta kaa mali ciy, ghënzë kë zal mëni. Mali kwërakwë na, ka mëni kwëma tëbë maliy mëni kaa zata. ⁴ Mali slëkë na vëgha nzëw, sa zata na. Tsëgha zal kwërakwë, ghëci slëkë na vëgha ciw, sa mali ci na. ⁵ Æntaa ghwëy ini ghën tsa

ghwëy kwa jipë ghwëy lë mali gha ta jakëva tsa ghwëy ma. War ghwëy gëzëti na kwa jipë ghwëy li, ta hi jëw, ta mbë ghwëy cë'wë Hyala. Ma lëy hwëmëy, zhini të ghwëy jakay ghën tsa ghwëy tantan, vantaa *ndë jaka tsa Hyala hëerëhwënywëy, sa dza ghwëy mbay ma së'wati nzëynywëy kwëtinywëy.

⁶ Ma kwëma gëzanwëy ya nay, ë në ya war tsëgha ka ghwëy mënti pënëw. Mba'a ghwëy gar mënti tsëghay, wëzë na në ya gwa'a tsëgha.

⁷ Ma war vëya kë ta na tsee ghën nzay, e mbay gëzë, wëzëba nzëyshi mbëzli njasa nzee va kala bëva ma na, pën. Ma nanzë ki na, ka dza naa nza war wëzë tsëgha bëw. Sa nzanay, ghënghën ndapë Hyala bërci, kwëtita na bënavë na kaa tsahwëti ndë, zhini kwëtita na bënavë na kaa tsahwëti difa. ⁸ Ma na kwëma gëzee kaa zhër kama mi'i vë shi, lë mi'i kama zhër vë shi mba'a mi'i mbëreketiy, wëzë na ghëshi nzëyshi njasa nzee tsa, kala bëva. ⁹ Nanzë ki, kala dza kë ghëshiy mbay së'watiy. Æ kë zal bëvë mali ci, mba'a mali bëvë zata. Wëzëba bëva dza naa nza, kën na dza ndëë nza, war mbë irëva lë maw nava kwëma dzaa nza.

¹⁰ A na mbëzliy bëtëvashiy, vanta kwëma gëzanshee. Yën gëzëkë naw, Ndë slëkëpë gëzëkë na, a këy: Æntaa mali tëhëva lë zata ma, kë. ¹¹ Mba'a kë tëhëvërivata liy, ë kë dzaa nzëyta kwëtita kala bë ma tsahwëti zal. Aw na, mba'a ghëshi jakëshiy slëkati kwëma shi lë zata

7:7 7:7 Mt 19:11-12; 1Kwër 12:11 **7:9** 7:9 1Tim 5:14 **7:10**
7:10-11 Mt 5:32; 19:9

tsaa nza na va vë, mba'a ghëshi zhintëvashi. Zal kwërakwë ßay, ëntaa ghëci tëhë mali ci ma.

¹² Ma nihwëti mbëzliy tërmbëy, avanta kwëma gëzanshee dë'wë ghën tsee, Ndë slëkëpë gëzë naw, mba'a kë ntsaa nëw Yesëw *Këristëw lë maliy nëw ma Yesëw, mba'a ghënzë zlëßati nzëy lë zata tsa va wëzëy, ëntaa zal tsa va dzaa tihë mali va ma. ¹³ Mba'a kë mali mbë nëw Yesëw Këristëw lë zal tsaa nëw ma Yesëw, mba'a ghëci zlëßati nzëy lë mali ci va wëzë dïßay, ëntaa mali va dza ßarva vë ma. ¹⁴ Va wa gëzee tsëghay, sa nzana ntsa Hyala mëniy zal tsa va të mbërkë mali ci va mbë nëw Yesëw, maliy nëw ma Yesëw va dïßa na, ntsa Hyala ghënzë të mbërkë zata tsaa nëw Yesëw va. Kala tsëgha kë nzay, ka dza ndërazhi yakë ghëshiy nza ka mbëzli Hyala nzaw. Njana nzana tsëgha kiy, mbëzli nzë na ghëshi.

¹⁵ Ma mba'a kë tsaa nëw ma Yesëw ndë mbë shiy dï ghëshiy tihëvërivashiy, tihëvërivashi të ghëshi. Ghalabay, kwëma yadämti tsa mbë nëw Yesëw va ndë tibaw. Sa nzanay ta nza ghwëy mbë kwëma nzë cëlikwë harvëñwëy Hyalaw. ¹⁶ Sënay gha, gha dzaa mbëliti zaja, gha tsa mbë nëw Yesëw gha maliw. Ya zal tsa mbë nëw Yesëw ciy, sënay na ghëci dzaa mbëlanti mali ci kwërakwëw. Ava tsëgha.

Njasaa niy nza gha va ghala pëtsaa harvëña Hyalay, tsëgha pë gha nzëyña

17 Ya wa ndøy, ə kə nzøyøy war njasaa niy bərkanavə Hyala kwa sləkəpə va na ci kwəma ghala vəghwə tsaa niy harvə Hyala va ta nəw nzə. Ava tsəgha kee gəzə kaa mbəzliy nəw Yesəw gwanashi. 18 Sənzənva, mba'a kə ndə niy nzaa, ntsa sla*sla fə'yasa tsa madfi Hyala ta harøy, əntaa ghəci dzaa mbəla biydfamti nava kwəma ma. Kalaa niy slanti fə'yasa kə tsahwəti madfi Hyala ta harøy, əntaa ghəci dzaa ni war yən zhiniy slanti fə'yasa, kə ma. 19 Va sa nzanay, slanti ndə fə'yasa, lə slanti ma ndə gwa'ay, nahwəti kwəma tifa mbə va Hyalaw. War ntsa mbə danta fəti ta nəw kwəma gəzəkə na na ntsa vəshi na ti. 20 Ya wa ndøy, ə kə nzøyøy war njasa niy nza na va ghala pətsaa harvə Hyala va ta nəw nzə. 21 Ya war ndə papa niy nza ndə ghala pətsa har Hyalay, əntaa ghəci dzaa təkə nahwəti kwəma ma. Mba'a kə gar kwəmavə kwal tsaa mbaranti ghən tsa ci nanzə kiy, wəzəba mbəərəti na sa ci na. 22 Ka zəzə nahwəti kwəma ghəci ma, sa nzana, mba'a kə Hyala harvə ntsa papa tsa ta nəw nzøy, ka ntsaa sləwa ghən tsa ci dza naa zhəghəy, sa nzana mba'a jakəy lə Yesəw *Kəristəw. Mba'a kə Hyala harvə ndə yaya tsaa sləwa ghən tsa ci ta nəw nzə dibay, ka mava tsa Yesəw Kəristəw ka naa mənuy. 23 A Hyala mbəərəkənwəy tə shi nza dimə ti shi, ta nza ghwəy ka shi nzə. Va tsəgha kiy, əntaa ghwəy zhiniy məniti ghən tsa ghwəy ka mevivi mbəzli difa ma. 24 A ghwəy favə

7:18 7:18 Gal 5:1 7:19 7:19 Rm 2:25-29; Gal 5:6 7:22 7:22
Ef 6:6; Flm 16; 1Pi 2:16 7:23 7:23 6:20

bay ngwarmöhira, ya wa ndøy, ø kə nzøyøy kwa kwəma Hyala war njasaa niy nza na va ghala pətsaa harvə Hyala va ta nəw nzə.

Gəzə kwəmaa dzəkən mbəzliy səəkə maa bəhwəvashi, lə dzəkən mi'i mbəreketi

²⁵ Nana kiy, ta zləbanwəy kwəma dzee dzəkən mbəzliy səəkə ma bəhwə mi'i lə mi'iy səəkə maa bəhwə zhər. Kwəma dəe va gəzanwəyøy, yən təkəti na tsəgha, kwəma favee va Ndə sləkəpə naw. Tə mbərkə wəzə hwər tsa məntəra Ndə sləkəpə va kiy, a ghwəy taa zləba kwəma dəe va gəzanwəy.

²⁶ Mbə nee zəzə kwəmay, wəzə na zhərøy səəkə maa bəhwə mi'i, lə mi'iy səəkə maa bəhwə zhər nzøyshi tsəgha, kala zhiniy pəla bəva, va kwəma ngəra'wə tsaa məməniwa tsa sənzenva. ²⁷ Mba'a kə mali va ghay, ka nə gha wəzəba təhamtee, pə gha ma. Kala bəvə mali pə ghay, ka pəla bə nzə gha ma. ²⁸ Ya tsəgha gəzəkə yay, ø makee mbəzli va bəvaw. Mba'a kə ndə bəvə mali ciy, mənti *kwəma jikir na naw. Mba'a kə zha bəvə zatay, mənti kwəma jikir na naw. Sa nzana tərənwəy ngəra'wə va mbəzliy bətəvashi, va tsəgha niy gəzee tsəgha, ta mbəə mbəlanti mbəzliy bətəvashi ma, səvəri mbə ngəra'wə tsa va.

²⁹ A ngwarmöhira, a nə ya kaa kwəma dəe va gəzə mbə kwəma vay: Ndal tərmbə vəghwəw, nanay, ka kəslimbə ghən ka mi'i war mbə

7:25 7:25 1Tim 1:12-14 **7:26** 7:26 Zher 16:1-4; SləniKY 14:22; 1Tes 1:6; 3:3-4 **7:28** 7:28 Lk 21:23 **7:29** 7:29-31 Rm 13:11-13; 1Pi 4:7; Flp 4:5

kwëma mi'i shi ma. ³⁰ Mbëzli mbë tihwëniy, ka këslibmë ghën ghëshi mbë tihwëni ma. Ni mbë vëshi ßa na, ka këslibmë ghën ghëshi mbë vëshi ma. Æntaa ka papa shiy këslibmë ghën mbë ßasë shiy ma. ³¹ Æntaa mbëzliy kwëmavë shiy tikë të hidfi dzaa këslibmë ghën mbë shi va ma. Sa nzana hidfi nashi ghwëmmë niy, ka dza ghëshiy nzëyshi war tsëghaw, ta këdfi dza ghëshi. ³² Ka ðee ghwëy irëva lë zëzë kwëmaw. Ntsaa ßëvë ma mali nacy, war kwataka dzëkën kwëma Ndë slëkëpë Yesëw *Këristëw gwa'a tsëgha na na ci tëkë kwëma, ka pëla kwal tsaa mëni kwëmaa tëbanci. ³³ Ma na ntsa nza mali vë naci kiy, kar naa zhiniy tëkë dzëkën shi të hidfi ni diba, ta pëla kwal tsaa mëni kwëmaa dzaa tëbanta kaa mali ci ³⁴ Na naci kiy, bakë mbë ka mëhërli ciy tëhëvërivata. Ghyehiy ßëvë ma zhër, lë mi'i mbëreketiy kama ta zhër nashi kiy, war dzëkën kwëma Ndë slëkëpë ka ghëshiy tëkë kwëma gwa'a tsëgha. Mba'a ghëshi ßanavë vëgha shi lë mëhërli shi gwa'a gwa'a kaa Hyala. Ma na ta zal mali nanzë kiy, kar naa zhiniy tëkë dzëkën shi ka na mënti tikë të hidfi, ta mbë tëbanci kaa zata. ³⁵ Sa gëzajwëy ya kwëma nay, ta mbë makëtëjwëy va mëni kwëma ði ghwëy në yaw. War ë ðee këtëtëjwëy nza ghwëy mbë mëni naa tëbë kwëma, ka nëw Ndë slëkëpë Yesëw lë nëfë tsa ghwëy kwëtij, kala këslibmë ma ghën mbë zëzë dzëkën nihwëti shiy.

³⁶ Nanay, e ðiy gëzajwëy kwëmaa dzëkën ndë

lë makwa ci. Mba'a kë kar ndë lë makwa ci niy slëkati ndanishi kwa jipë shi, zhini kala zlay sëøkë nzëghë zal tsa va ta makwa ci va, war mbë tøkë ghëciy dzëkën kwëma nzë, mba'a nighëti njasa mënti na kwëma gëmgëm nay, ë kë bëvë makwa ci va. Wëzë mënti na. Kwëma jikir na mbë ya jëwëw. ³⁷ Ma mba'a kë zal tsa va garëy të kwëma tøkëti na mbë nëfë tsa ci dë'wë ghën tsa ci: «Yënëy, të ghwënzhi dëe nzëyra ka bë makwëe va yaw në ya» kë. Kala kama va sa damëti mëndi, mba'a mbay kësëti nzëghë ciy, wëzë mënti na ghëci kë zlata zha va kala bë ma. ³⁸ Avanta bazhë tsa kwëma va: Mba'a kë ndë bëvë makwa ciy, wëzë mënti na. Ma mba'a kë ndë kala bë ma makwa ci dibay, ghëci na saa gwëraa mënti kwëma wëzë na.

³⁹ Kwal va mali nza zata të ghwëmëy, ta dza ghënzë ta bë tsahwëti zalëw. Ma mba'a kë mëtiyëy, a kwal vë ta bë tsa dë na zal, kama zal tsa vaa ndë nëw Ndë slëkëpë Yesëw Këristëw kwërakwë. ⁴⁰ Æ na na nzana nanzë kiy, vëya na nëe na, wëzëbë ghënzë nzëyta kala bë ma tsahwëti zal dza naa favë vëgha nzë. Ava tsëgha na nëe gëzë kwëma. E sënay, a *Safë tsa Hyala mbë nëfë tsee kwërakwë.

8

Gëzë kwëmaa dzëkën zëmë shi tahwë mëndi mbëri li shi

¹ Nana kiy, ta zlëbajwëy kwëma dzëe dzëkën

7:39 7:39 Rm 7:2-3 **8:1** 8:1-13 Rm 14:1-15:6 **8:1** 8:1 SlëniKY 15:29; Rm 12:16; a diy mëtsëhë bërci kaa mbëzli: 13:1-7; 14:1; 16:14; Zhj 13:34; Rm 15:1-2; 2Kwër 8:7-8, 24; Gal 6:10; Ef 5:2

kwëma zëmë sliw tsa tahwë mëndi mbëri li.

Ma pë ghwëy mbë gëzë kwëma ghwëyëy: «A ghëy sënata kwëma gwanata» pë ghwëy. Yan, tsëgha na, ë na na nzana nanzë kiy, kar sënata kwëma vaa fambë ndë mbë këli ghën tsa ci difa. A na dï, mbëzli këë dïva kwa jipë shi kiy, kar naa mëtsahanshi bërci. ² Mba'a kë ndë bëti ghën tsa ci nja ntsaa sënata kwëmëy, sënata kwëma katan na tsava ndë njasa tëbë na va Hyalaw. ³ Ma ntsaa fal ma ghën tsa ci, ka dï Hyala ghëciy, ava ntsa sënay Hyala ka ntsa nzë.

⁴ Kwëmëaa dzëkën sliw tsa tahwë mëndi mbëri li kiy, njaa naa? Ta zëmë dza ghwëmmë shëkënaa, naa kala dza ghwëmmë zëmë na? A ghwëmmë sënay, shi katan ni na hyeler kikihë mëndi, lë mbëreketi tata mëndi va tikë të hidïw. Nahwëti Hyala tibaw, kwëtinta na Hyala të ghwëmë. ⁵ A ghwëmmë sënay, mbë sësëwrë shi va nza mëndi, ka mbëzli miy kaa niy dzëy të ghwëmë ya ni të hidï njasa nza ghëshiy hyalahi. Dzëghwa dän hyalahi mënishï, dän shiy slëkëpë difa. Ya tsëgha na kiy, ⁶ ghwëmmë ta na tsa ghwëmmë ghën na, war Hyala më ghwëmë kwëtita na na ghwëmmë Hyala sënata ghwëmmë, ghënzë Didi tsaa ngati shi nashi mëtsë gwa'a gwa'a, ghënzë saa ngatëmmë ta nza ghwëmmë ka shi nzë. Yesëw *Këristëw na tsa ghwëmmë Ntsaa slëkëmmë kwëtïy. Ghëci mënti na shiy gwanashi. War sëkë vë dza ghwëmmë kwëmavë piy.

8:3 8:3 13:12; Gal 4:9 **8:4** 8:4 10:19-20; Nëw 4:35, 39; 6:4-5; Gal 4:8-9 **8:6** 8:6 12:5-6; Zhj 1:3-4; Ef 4:5-6; Kwël 1:16

⁷ Ya tsëgha nzë kiy, gwanashi sënata mbëzliy nëw Yesëw kwëma va tsëghaw. Sa nzanay, a nihwëti mbëzli niy sënabëshi mbë kwëma ta mbëri, lë kwëma kihë hyeler. Ya war pa' ndatsë zëmë ghëshi shi tahwë mëndi mbëri li shiy, war lë ngë'wë ghën ka ghëshiy zëmëshi. Sa tëhëshi ma ghëshi mbë kwëma Hyala ki na, njasa ladamti ghëshi ghën tsa shi kwa kwëma Hyala lë zëmë shi tahwë mëndi va mbëri li shi ka ghëshiy nighëti. ⁸ A na na ghwëmmë kiy, a ghwëmmë sënay, ta na shi zëmëy, ka mëntëmmë ghëshi ka mbëzli wëzë ni kwa kwëma Hyalaw. Ya ë zëhwëshi ghwëmmëy, ka mëntëmmë ghëshi ka mbëzliy gwëra mbë kwëma Hyalaw. Ya kala zëhwëshi ghwëmmë dibay, ka nza ghwëmmë mbëzli gëmgëm niw, tsëgha.

⁹ Ta na navay, ghwëy slëkë na ghën tsa ghwëy. A ghwëy mbay zëmë ya nimaba shi di ghwëy. Nanzë kiy, mëni të ghwëy mëhërli vantaa kwëma gwëra ghën tsa ghwëy ta zëmë shiy dzaa shakambë nihwëti mbëzliy tëhëshi ma kwa kwal Hyalaa dzëmbë mëni *kwëma jikir na. ¹⁰ Sënzënva mba'a kë ntsaa tëhëy ma kwa kwal Hyala naja mbë ciki mbëri, ka zëmë dafa mbëri gha, gha ntsaa sënata kwëma vay, ta tsëkwambë ntsa va dza gha mbë zëmë dafa mbëri va kwërakwë. ¹¹ Ka gha nighë tsëgha kiy, mba'a tsa daw bërci tsa va ndë zay të mbërkë sënata kwëma gha va. Wëzë na tsëghaw, sa nzanay, zëmënja tsa mëtiy Yesëw Këristëw ti na. ¹² War mba'a pë ghaa mëni gëla shi tsëgha ni kiy,

kwëma jikir naa mënti gha kaa zëmëŋa tsa mbë nëw Yesëw Këristëw. Sa nzanay, sënata kwëma na nja ghaw. Sa zëmëhwë na va shi vay, njasa ladamti na ghën tsa ci kwa kwëma Hyala nighëti na. Kwëma mënti gha va tsëgha kiy, kwataka kaa zëmëŋa tsa va mananati gha kwëma jikir naw, lë kaa Yesëw Këristëw ta dë'wë ghën tsa ci mënti gha kwëma jikir na. ¹³ Ma ghënzë tsëgha kiy, mba'a pën sënay a zëmërë tsa mbë nëw Yesëw dzaa dzëmbëy mbë mëni kwëma jikir na, war të mbërkë kwëma sliw tsa dzee zëhwë pëny, wëzëba dzee zëmë ma sliw ghwëla na. Nëghëtee dzaa tëramti kwa kwal Hyala tsa ci.

9

Njasa dë ma Pël mëni kwëma nza kwal vë ta mëni nzë

¹ Kwëma vay, të ya dë'wë ghën tsee dzee bërketëŋwëy. Sana sënzënvay, e sënay yën gwëra na ghën tsee. Ya ghwëyëy, a ghwëy sënay, Ndë kwal tsa Yesëw nzee, e nay Yesëw lë mëtsee ghëci Ndë slëkëmmë. Ghwëy sanay, sëvëri mbë slëni ghërancee kaa Ndë slëkëmmë Yesëw mëniŋwëy ghwëy ka mbëzliy nëw ci. ² Ya kala bëtëra nihwëti mbëzli ka ndë kwal tsa Yesëwëy, na na ghwëy na a ghwëy sënay ndë kwal tsa ci nzee, pë ghwëy. Nza tsa nza ghwëy vaa mbëzliy nëw Yesëwëy, ti dza mëndiy sënay, ndë kwal tsa Yesëw nzee, kë mëndi.

9:1 9:1-2 4:9, 15; 15:8-10; 2Kwër 2:14-17; 3:1-3; 5:18-20; 10:7-8, 13; 11:5, 13; 12:11-13; Gal 1:1

³ Nihwëti mbëzliy tsëhtsëhë vaa dzëkën yay. Avanta kwëma kee zlëbanshi: ⁴ Sënay ghwëy gar bëra shi zëmë lë shi sa nza ghwëy të mbërkë slëni ghëree, pë ghwëy sa? ⁵ Æ kamee gar bëvë mali ka dza ta wë kwa zëerë li njasa nza Piyer va, lë njasa nza nihwëti *ka kwal Yesëw va, lë nihwëti ngwarmëhiy Ndë slëkëpë jëw jëw ni na? ⁶ Æ nzana, ghëy lë Barnabasë na ghëy na, ghëy dzaa ghëra slëni ta pala shi zëmë ghëy na ghëy ki shëkëna? ⁷ Kwëma sëakë ghwëy nay ndë sawji mbë ghëra slëni ka wa zhëmë kaa ghën tsa ci dë'wë ghën tsa cia? Kwëmaa tsava ndë za tsaa zëmë ma shi zakë naa? Ndë ndëghwë slay tifa kala sa 'wa ta slay makë na va na?

⁸ Æntaa ghwëy dzaa tækë na, sa nzana tsëgha ke ngëri mëni tikë të hidi, va tsëgha gëzë Pël kwëma va tsëgha pë ghwëy ma. Ya Zliya *kwëma pëhëti Hyalay, tsëgha gëzëkë na kwërakwë. ⁹ Ma kë Hyala mbë kwëma pëhëti naa banavë kaa *Mëyizëy: «Mba'a pë gha kësëvë slay ta ghëra slëni mbë hay, ëntaa gha pëhë shiy dzëti miy shi va nëghëtaa ghëshi përe ha va ma» kë. Kwataka dzëkën slay gëzë Hyala kwëma va gwa'a tsëgha në ghwëy na? ¹⁰ Tifaw, dzëkën ghwëmmë gëzë Hyala kwëma va. Të ghwëmmë tsasliti mëndi mbë Zliya. Sa nzana, ya wa ntsa mbë zay, a tëbëë fëy ghën tsa ci ta kwëmavë shi zëmë. Ntsaa dë'wë ha difay, a tëbëë fëy ghën tsa ci ta kwëmavë na ci bëla.

9:4 9:4 Lk 10:7-8; Mt 10:10 **9:6** 9:6 Barnabasë: SlëniKY 4:36; 11:22-26; ghëra slëni ta pëla shi zëmë: SlëniKY 18:3 **9:9** 9:9 Nëw 25:4; 1Kwër 10:11; 1Tim 5:18

¹¹ Na ghëy ha tsënjwëti ghëy na kwëma Hyala gëzanwëy ghëy va ki. Ə nzana kwëma tërënjwta ghëy kwëmavë shi të hidï va ghwëy, ka ni ghëy shi kwëmavë ghëy të za zati ghëy shëkëna?

¹² Ma nihwëti mbëzliy gëzë kwëma Hyala mbë kwëmavë shi zëmë ghëshiy nza va ghwëy na, ghëy na niy dzaa kwëmavëshi ma na? Ghëy dza naa gwëraa kwëmavëshi.

Ya tsëgha nzë na ghëy kiy, ka dï ghëy mëni tsëghaw. War ë ka ghëy së'wa ya namaba kwëma, nëghëtaa ghëy dzaa mënti shiy dzaa makëti mbëzli va sëekë ta fa yëwën kwëmaa dzëkën *Këristëw wëzë na. ¹³ A ghwëy sëney mbëzliy ghëra slëni mbë *ciki Hyalay, mbë shi bë mbëzliy sëekë dzëmbë ciki Hyala tsa va ka ghëshiy kwëmavë ni shi shi zëmë. Mbëzliy slasla shiy ta ta Hyala dïbay, kar ghëshiy kwëmavë na shi bëla mbë sliw tsa va ta zëmë ghëshi. ¹⁴ Ava tsëgha gëzëkë Ndë slëkëpë kaa mbëzliy dzaa gëzë Yëwën kwëma wëzë na kwërakwë ki, sëvëri mbë kwëma ci va gëzëpë ghëshi dza ghëshiy kwëmavë ni shi shi dza ghëshiy zëmë, kë.

¹⁵ Ma yën nëe ki, ya war tsëgha niy nzee gar kwëmavë shi zëmë të slëni ghëree na, sëekëe dëwhwë së va ndëw. Əntaa ghwëy dzaa ni shiy dëwee va ghwëy lë kwëma tsaslitëe na, pë ghwëy ma, əhëj, wëzëba mëtiree na, kën na kee dza ta dëw së va ndë. Ma tsëghay, ka dza ndë

9:11 9:11 9:4; Rm 15:27; Gal 6:6 **9:12** 9:12 SlëniKY 20:34-35; 2Kwër 11:9 **9:13** 9:13 Bëla 18:8-19 **9:14** 9:14 9:4 **9:15** 9:15 SlëniKY 18:3

mbay ndëramti nee va kwëma vëshee li ghalaba kiw.

¹⁶ A na Yëwën kwëma wëzë na na gëzee kaa mbëzliy, kwëma gar vëshee li naw. Sa nzanay, Hyala 'yapambëra na mbë gëzë nzë, war ghaa gëzë, kë kaa ngëra. Kala gëzë pënëy, a ngëra'wë dzaa nza kënee. ¹⁷ Yën kë niy tarëvë ghëra slëni va lë dï tsee nzay, e taa dëw zhëmë nza. Njana kama na yën tarëvë kiy, ka dëw zhëmë tiw, slëni sërakëndam na nava tsëgha, war ë dzee ghëra. ¹⁸ Ghënzë tsëgha kiy, a nee zhëmë dzee kwëmavë mbë slëni va kia? Nee zhëmëy, ghënzë na gëzë Yëwën kwëma wëzë na va kaa mbëzli të gëm, kala dëw zhëmë ti ya tsëgha na kwal vëya ta dëw zhëmë ti.

¹⁹ Ma yën yën Pël kiy, yën gwëra na ghën tsee, ndë tïbaa slëkëra ya kwëtijëw. Sa dzëghwa yay, mba'ee mënti ghën tsee ka mava tsa mbëzli të hidï gwanashi, ta mbee kwëmavë kwal tsaa këëtiti mbëzli dëñ, ta mbë ghëshiy sëakë ta nëw Ndë slëkëpë Yesëw Këristëw. ²⁰ Mba'a pën mbë *ka Zhëwifëy, nja ndë ka Zhëwifë kee mëni kwëma, ta mbee kwëmavë kwal tsaa këëtitishi ta banavë nefer shi ghëshi kaa Ndë slëkëpë Yesëw Këristëw. Mba'a pën tsëhëra mbë mbëzliy nëw kwëma pëhëti Hyalay, ya tsëgha kama bërci va kwëma vaa dzëkënee na, war nja ntsaa nëw kwëma va kee mëni kwëma, ta mbee kwëmavë kwal tsaa këëtiti mbëzliy nëw kwëma va, ta banavë nefer shi ghëshi kaa Yesëw.

9:16 9:16 Zher 20:9 **9:17** 9:17 4:1 **9:19** 9:19-22 10:23-24, 32-33; Rm 15:1 **9:19** 9:19 Mt 20:26-27 **9:20** 9:20 SlëniKY 16:3; 21:20-26

²¹ Mba'a pën tsəhəra mbə mbəzliy sənata ma kwəma pəhəpəhə na va difay, war nja ntsaa sənata ma kee məni kwəma. Ta mbee kwəməvə kwal tsaa kəətitiishi, ta fanavə nefer shi ghəshi kaa Yesəw Ndə sləkəpə. Sa mənee va tsəghay, ə kamee mbə nəw na dī Hyala kwəməw, əhəŋ, kwəma gəzəkə Yesəw na sava nəwee tsəgha.

²² Mba'a pën tsəhəra mbə mbəzliy təhəshi ma mbə nəw Yesəw Kəristəwəy, nja ntsaa təhəy ma kee məni kwəma difa, ta mbee kwəməvə kwal tsaa mətsahanavəshi bərci mbə nəw Yesəw. Ya war gəla mbəzli njaa ni na shi tsəhəree vəgha shiy, war njasa nza ghəshi va kee bəti ghən tsee ta mbee kwəməvə kwal tsaa kəətiti nihwəti mbə shi, lə kwal ghəngəhən ghəngəhən, nza ghəshi mbəə mbəlishi. ²³ Kwəma mənee va gwanata tsəgha nay, ta mbə Yəwən kwəma wəzə na vaa dza kwa kwəma kwa kwəma, mba'ee kwəməvə nee bəla mbə kwərakwə nə ya.

²⁴ A ghwəy sənay ki, mba'a kə mbəzliy kəsli bali ta nighə ntsaa dzaa gwəray, mbəzli dafə ka naa nza mbə dzəghə bali va. Ma ntsaa dza vaa tanəti mbəzli gwanashi tə bali kiy, kwataka ghəci na sa ka məndiy wanci zhəmə. Ghwəy kwərakwə kiy, ə pə ghwəy dikəvanjwəy ta bali, ta mbə ghwəy kwəməvə zhəmə ghwəy. ²⁵ Ma ntsaa dī dza ta dzəghəva lə baliy, kwatsəməta ka naa 'yapanavə kwəmaa dzaa kəətiti mbə bali va kaa ghən tsa ci. Na shi va zhəmə ka ghəshiy 'yapəva ti kiy, shiy dzaa kədishi ka ghəshiy nza. Na na ghwəmmə va zhəmə dza ghwəmmə

9:21 9:21 Gal 2:3-4 **9:22** 9:22 Rm 1:13; 2Kwər 5:11; 11:29

9:24 9:24-25 Flp 3:12-14; 2Tim 2:4-6; 4:7-8; Zhk 1:12; 1Pi 5:4; ShiZhnj 2:10

'yapëva ti na ghwëmmë kiy, shiy dzaa nza va ghwëmmë ta kwa ndimndim na ghëshi. ²⁶ Va tsëgha na kiy, nee bali këslee na, bali ghwëlfë këslee tiw, nee dëvë lëkë yay, pëmta pëmta lëkë yaw. ²⁷ Ə 'yapee vëghee dë'wë ghën tsee, ka i, ta mbë ghënzëë fa kwëma vëya vantaa dzaa nza yën saa gëzanshi kwëma Hyala kaa nihwëti mbëzli ba na, zhini yën saa dzaa nza lëy hwëmra të ngwëlara dëba.

10

*Gar tëra kwëma nza mëndi sëvëri mbë kwëmaa mënta lë ka *Izërayel*

¹ A ngwarmëhira, e dë ghwëy təkëtiy dzəkən kwëmaa niy mënta va lë jijihimmë mbëradzë, ghala pëtsaa niy sëvërishì ghëshi mbë hidì ka *Ezhipëtë kwasëbë *Mëyizë. Ghëshi gwanashiy, ta mëcakwë timbëtimbë fakën Hyala kën shi niy nza ghëshi. Zhini gwanashi ghëshi tanëshi dzëvëri të hël tsa ghëm tsa. ² Ghëshi gwanashiy, *batem na sava mananatishi Hyala mbë timbëtimbë va, mba'a hël tsa dzëvërishì ghëshi va ti. Mba'a ghëshi mënishì ka mbëzli ta sëdë Mëyizë tsëgha ki. ³ Ghëshi gwanashi niy zëmëhwë na shi zëmë banakëshi Hyala sëəkë më ghwëmë bë. ⁴ Ghëshi gwanashiy, yam sa kwëtiŋ ni niy banavëshi Hyala. Yamëë hwë sëəkë mbë këlba tsa fëy Hyala ta nza kwasëbë shi na shi sawë ghëshi va gwanashi. Ma këlba

9:27 9:27 Rm 8:13; 13:14 **10:1** 10:1 Sëvëri 13:21; 14:21-29

10:3 10:3 Sëvëri 16:13-35; Nëw 8:3; Cem 78:24-25 **10:4** 10:4 Sëvëri 17:6; Cem 78:15

va kiy, ghëci na Yesëw *Këristëw. ⁵ A ghwëy nay, ya tsëgha nashi ghëshi shi madãña madãña ni va cintishi Hyala ngar tsëgha kiy. Mbëzli dãñãñ niy mënti na kwëmaa tëbanta ma kaa Hyala mbë shi. Va tsëgha niy shikëshi ghëshi, mba'a ghëshi bëkwëshi mbë gamba va.

⁶ Shiy mënishì va lë jijihimmë mbëradzë tsëgha ni kiy, ta mbë ghwëmmë tëra kwëma ti shi mënishì ghëshi. Nza ghwëmmë mbëë ndëghwë ghën tsa ghwëmmë ndatsë, vantaa ghwëmmë dzaa maw mëni shi gëmgëm ni kwërakwë nja sa shi va. ⁷ Nihwëti mbëzli mbë shiy, a ghëshi niy dzëmbëshi mbë ta mbëri. Tsëgha tsasliti mëndi mbë Zliya Hyala, ma kë mëndiy:

Dzëghwa mba'a mbëzli ka Izërayel nzëyshi ka zëmë shi zëmë,

ka sa tay tsa shi.

Ma lëy hwëm ki na, mba'a ghëshi satishi, ka tsë kwa kwëma mbëreketi shi va ki, kë mëndi.

Ghwëy na na ghwëy kiy, ëntaa ghwëy dzaa tata mbëreketi nja ghëshi ma. ⁸ Nihwëti mbëzli mbë shi dibay, a ghëshi niy dzashiy dzëmbë mëni ghwërghwër. Dzëghwa Hyala mba'a niy zamti mbëzli gar diwëy diwëy bakë mëtsëkë mahkanti të vici kwëtiñ, va ghwërghwër tsa va. Ghwëmmë na ghwëmmë kiy, ëntaa ghwëmmë mëni ghwërghwër nja ghëshi ma. ⁹ Nihwëti mbëzli mbë shi dibay, a ghëshi niy

10:5 10:5 Bëla 14:29-30; Cem 78:31; Ebr 3:17; Zhëwdë 5 **10:6**
 10:6 Bëla 11:4, 34; Cem 106:14 **10:7** 10:7 Sëvëri 32:6 **10:8**
 10:8 Bëla 25:1-9 **10:9** 10:9 Bëla 21:5-6

dzëmbëshi mbë mëni shiy nighë kwëma Hyala kwa slëkëmmë. Mba'a shesher niy hacamtishi, ka bëkwëshi ghëshi gwanashi. Ghwëmmë na na ghwëmmëy, ëntaa ghwëmmë dzaa mëni shiy nighë kwëma Hyala nja ghëshi ma. ¹⁰ Nihwëti mbëzli mbë shi dibay, a ghëshi niy dzëmbëshi mbë ngwëzlimëë dzëkën Hyala. Dzëghwa *ndë kwal tsa Hyala tsaa sëëkë ta za mbëzli, mba'a sëëkëë zamtishi. Ghwëy na na ghwëy kiy, ëntaa ghwëy ngwëzlimëë dzëkën Hyala ma.

¹¹ Shiy mënishì va lë mbëzli va tsëgha ni kiy, ta mbë nihwëti mbëzliy tëra kwëma ti shi mënishì ghëshi. Vantaa ghëshi dzaa zhiniy mëmëni gëla shi tsëgha ni va kwërakwë. Dzëghwa mëndi, mba'a mëndi tsaslambëshi mbë Zliya Hyala ta tsëhë sëëtiy dzëghwa slëmë ghwëmmë, ghwëmmë mbëzliy piy ni, ge'i lë kwa kërni vëghwë tsa.

¹² Va tsëgha kiy, ma ntsaa tëkëti, e garëfa wëzë wëzë këy, ë këë mëni mëhërli vantaa ghëci dzaa bëhwë tërë. ¹³ Ya war nimaba shiy na shi nashi ghwëy va *ndë jakaa mëniwëy, ta dzëghënwëy li shiy, tsëgha mananshi na kaa nihwëti mbëzli të hidì gwanashi. A na Hyalay, war njasa gëzëkë na va dza naa mëni kwëma. Ka dza naa banavë kwal kaa ndë jaka ta dzëghënwëy ghëci lë gëla shi dza bërci ghwëy nza daw ta së'watishiw. Mba'a kë ndë jakaa mëniwëy shiy dzëghënwëyëy, war ta ndanwëy bërci dza Hyalaa dza, ta mbë ghwëy

10:10 10:10 Bëla 14:2, 36; 17:6-15; Cem 106:25-27; Ebr 3:17-18

10:11 10:11 7:29-31; Rm 15:4 **10:12** 10:12 Gal 6:1 **10:13** 10:13 1:9; Zhk 1:13-14

sə'wahwəshi, ka səvəriŋwəy mbə shi va kala tərəŋwəy ma kwa kwal Hyala.

Kərakə pə ghwəy lə ta mbəri

¹⁴ Va tsəgha kiy mbəzlee ni di yay, kərakə pə ghwəy lə kwəma ta ta mbəreketi. ¹⁵ Ghwəy ghwəy mbəzli gəzaŋwəy ya ni kwəmay, mbəzliy sənata kwəma nza ghwəy, təkətim dzəkən kwəma gəzee va wəzə də'wə ghən tsa ghwəy, nda tsəgha na, nda kala tsəgha na. ¹⁶ Sa ka ghwəmmə vaa sa shi sa, ka mananta 'wəsa kaa Hyala ghwəmmə mbə zəmə dafaa zəzəə dzəkən Ndə sləkəpəy, jakəjakə nza ghwəmmə lə Yesəw tə mbərkə miymiy ci va di naa gəzə. Sa ka ghwəmmə vaa ngavəri peŋ, ghwəmmə mbə zəmə dafaa zəzəə dzəkən Ndə sləkəpə difay, jakəjakə nza ghwəmmə lə Yesəw *Kəristəw tə mbərkə vəgha ci va di naa gəzə. ¹⁷ Njana nzana kwətīŋəy peŋ kiy, ya tsəgha nza ghwəmmə dāŋ ghwəmmə mbəzliy zəməy, vəgha kwətīŋ nza ghwəmmə. Sa nzanay, ghwəmmə gwanammə zəmə na peŋ tsa kwətīŋ tsa va.

¹⁸ Təkətim tə kwəma nja kwəma hwəlfə ka *Izərayel di. Mbəzliy zəmə shi sləy mēndi ta ta Hyalay, jakə na ghəshi lə Hyala va. ¹⁹ Njaa dēe gəzə kia? Shiy na kar mbəreketi ta ta mēndi va lə shi slasla mēndi va kaa ngəshi nə ya na? ²⁰ Nava tibaw, shi ka ka ta mbəreketi vaa slaslay, kaa hyeler ka ghəshiy slaslashi, kaa Hyala naw. Yən nee kiy, ka dēe ghwəy jakəŋwəy

10:14 10:14 1Zhj 5:21 **10:16** 10:16 11:24-25; Lk 22:17-20

10:17 10:17 12:27 **10:18** 10:18 SləniTaH 7:11-21 **10:19**

10:19 8:4 **10:20** 10:20 Nəw 32:17; Cem 106:37; ShiZhj 9:20

lë hyelerëw. ²¹ A ghwëy sënay kiy, ka dza ghwëy mbay sahwë tay tsa paslëhwë mëndi mbëri li, zhini ka sëakë ta sa miymiy Ndë slëkëpëw. Ka dza ghwëy mbay, zëmëhwë dafa ta mëndi mbëri li, zhini ka sëakë ta zëmë dafaa zëzëë dzëkën Ndë slëkëpëw. ²² Naa ë dï ghwëmmë bakati nëfë tsa Ndë slëkëpë na pën? Æ nzana tërëñwba va ghwëmmë bërci kaa ngëci na?

Kwëmaa dzaa fë shëndëkëë dzëti Hyala pë ghwëy mëni

²³ Ma kë nihwëti mbëzliy ni mbë ghwëyëy: «A kwal va ndë ta mëni ya nimaba shi dï ndë» kë ghëshiy ni. Yan, tsëgha na nanzë, ë na na nzanay, gwanashi na shiy ka shi wëzë niw. A kwal va ndë ta mëni shi dï na, ë na na nzanay, gwanashi na shi mëni mëndi ka shiy dzaa këtëtëñwëy mbë nëw Yesëw kiw. ²⁴ Ya wa ndëy, ë këë mëni kwëmaa dzaa këtëti tsahwëti ndë. Ka nzëyëy ndë war mbë mëni kwëma kwataka ta ghën tsa ci kwëtëy gwa'a tsëgha ma. ²⁵ Ya tsama sliw kësay ghwëy të lëwmay, ë pë ghwëy pa, ka zëmë. Ka təkë kwëma ghwëy ya jëw ma, ka dëw kwëma ghwëy dzëkën ma. ²⁶ Sa nzanay, a mëndi tsasliti mbë Zliya Hyala, a kë mëndiy:

Hidï nashi ghwëmmë ni, lë shi ti shi gwanashiy, shi Hyala kwa slëkëpë na ghëshi, kë mëndi.

10:21 10:21 2Kwër 6:15-16 **10:22** 10:22 Nëw 32:21 **10:23** 10:23-33 Rm 14:1-15:6 **10:23** 10:23 6:12; 8:7-12 **10:24** 10:24 10:32; 13:5; Rm 15:1-2; Flp 2:4 **10:25** 10:25 Rm 14:2 **10:26** 10:26 Cem 24:1; 89:12

²⁷ Ava va tsøgha, mba'a kə ntsaa nəw ma Yesəw harŋwəy dzakə ghi tsa ci ta shi zəmə, dzøghwa mba'a nəfə tsa ghwəy zləbati dza ti shiy, sa ka ghwəy tsəhəŋwəy na, ə pə ghwəy taa zəmə shi bəŋwəy na lə nəfə tsa ghwəy kwətɪŋ, ka zəzə kwəma ghwəy ya jəw ma, ka dəw kwəma kən shi zəmə va ghwəy ma.

²⁸ Ma mba'a kə ndə ni ngəŋwəy, sliw tsa tahwə məndi mbəri li na sa dza ghwəy tsa ta zəmə, kəy, zlayəm, ka zəmə ghwəy ma! War mba'a pə ghwəy zəməhwə tsøghay, ta banavə təkə kwəma hwəvə hwəvə na dza naa dza kaa ntsaa gəzanwəy kwəma va va. ²⁹ Ma kwəma gəzee nay, va na dza ghaa təkə kwəma mbə nəfə tsa gha naw, va kwəma dza ntsaa gəzanə kwəma va vaa təkə nə ya.

Nəghətaa gha dzaa bə fəti kaa ghən tsa gha, kala dza ghaa mbay zhiniy gwəra ghən tsa gha va təkə kwəma tsahwəti ndə ma. ³⁰ Mba'a pə gha mənti 'wəsa kaa Hyala ta shi zəmə gha, ka zəmə shi gha kiy, tawa dza məndiy bəŋə fəti va zəzə kwəma tsahwəti ndəa? ³¹ Ya shi zəməə zəmə ghwəy, ya shiy sa ghwəy, ya war nimaba shiy na shi məni ghwəyəy, shiy dzaa fə shəndəkəə dzəti Hyala pə ghwəy məni. ³² Ə pə ghwəy məni məhərli va nəghətaa ghwəy dzaa mənti kwəmaa dzaa fambə tsahwəti ndə mbə məni *kwəma jikir na kwa kwəma Hyala. Ya ndə Zhəwifə na ndə, ya ntsaa kamaa ndə Zhəwifə, ya ntsaa nəw Yesəw na gwa'a.

³³ Yən də'wə ghən tsee kiy, tsøgha jihəvee

ta mœni kwœmaa dzaa tœbanshi kaa mbœzli gwanashi, ya mbœ namaba kwœma mœnee. Ka mœni kwœmee kwataka ta ghœn tsee gwa'a tsœghaw, kwœmaa dzaa kœtiti mbœzli gwanashi, ta mbœ ghœshiy mbœlishi na sa pœlee mœni nzœ, tsœgha pœ ghwœy mœni kwœrakwœ.

11

¹ œ pœ ghwœy mœni kwœma mœnee kwa kwal Hyala, njasa nzee va mbœ mœni kwœma mœnœhwœ Yesœw *Kœristœw tœ hidfi kwœrakwœ.

Njasa tœbœ dzœghwa kwœma Hyala va zal lœ va mali

² Ghwœyœy, mbœ falŋwœy nzee tœrœŋw, sa nzana war mbœ zœzœra ghwœy ya mbœ namaba kwœma, zhini mbœ nœw mœni shi œanavœŋwœy ya ghwœy œa. ³ Ya tsœgha nzœ kiy, avanta nahwœti kwœma œee ghwœy sœnata: Yesœw Kœristœw na dikœ tsa zhœr gwanashi. Zal na, ghœci dikœ tsa mali ci, ma Hyala ki na ghœnzœ dikœ tsa Yesœw Kœristœw. ⁴ Va tsœgha ki, war mba'a kœ zal cœ'wœ Hyala, ya kwœmaa sœkœ va Hyalaa gœzœ na, lœ shiy ghœci mbœ ghœn ciy, ghalaba na, œ ha'wœ ma na tœ Yesœw Kœristœw. ⁵ Ma na mali, ghœnzœ mbœ cœ'wœ Hyala, ya ghœnzœ mbœ gœzœ kwœmaa sœkœ va Hyala, kala pœhambœ shiy kœ mbœ ghœn nzœy, œ ha'wœ ma na tœ zata tsaa mœni dikœ vaa dzœkœn ghalaba. Ghala mbœ lœ maliy slœnamti ghœn tsa nzœw. Kwœma ha'wœ ha'wœ na dza naa nza kœn tsœgha. ⁶ Mba'a kœ mali kala œi pœhœ shiy dzœmbœ ghœn nzœy, œ kœ slœnamti

ghën tsa nzë fëlghën? A ghwëy sënay kwëma ha'wë ha'wë na na ya sla ghën, ya slëni ci va mali. Njana nzana tsëgha ghënzë kiy, wëzëba pëhambë na shiy mbë ghën nzë ghala pëtsa va na. ⁷ Ma na zal na naci ghëci mbë cë'wë, ya ghëci mbë gëzë kwëmaa sëakë va Hyalay, ëntaa ghëci dzaa pa shiy dzëmbë ghën ci ma. Sa nzanay, ta nza nja ghënzë ngati Hyala zal, ka ci shëndäkë tsa nzë sëvëri mbë. Ma na maliy, tsa zal shëndäkë na tsaa civa sëvëri mbë. ⁸ A ghwëy sënay, zal kiy, të nahwëti bëla vëgha mali ngati Hyalaw, mali na sa ngati na të nahwëti bëla zal. ⁹ Zhini dibay, kaa mali ngati Hyala zalëw, mali na sa ngati na kaa zal. ¹⁰ Va tsëgha na kiy, war lë shiy dë na mbë ghën mali, ta mbëë ci dikë tsa mëni zal dzëkën lë të mbërkë kwëma ka kwal Hyala më ghwëmë kwërakwë bë.

¹¹ Ma ghënzë nja na ghwëmmë ghwëmmë mbëzliy nëw Yesëw Këristëw, ya war tsëgha gëzëkë kwëma vay, va ghwëmmë na, a ghwëmmë sënay, ka në mali të mbërkë zal nzee tibaw, këw, ka në zal të mbërkë mali nzee tibaw, kë dibaw. ¹² Njasa nzana va, hëj Hyala bëvë bëla të zal, mba'a ngati mali tiy, tsëgha zhini naa mënta diba, mali saa zhiniy ya zal sëkwa. War sëakë va Hyala tsahwë shiy gwanashi.

¹³ Ya ghwëy dë'wë ghën tsa ghwëyëy, nighëtim kwëma va dë, ka dza naa tëbë maliy cë'wë Hyala kala pëhë ma shiy dzëmbë ghën nzë na? ¹⁴ Ma na zal sana ya war të pa ciy, kwëma ha'wë ha'wëta na zlashi shëti ciy sëkwashi biti biti.

11:7 11:7 Ghava 1:26-27

11:8 11:8-9 Ghava 2:18-23; 1Tim

2:13

Ya wa ndøy, aa sënata nava tsëgha. ¹⁵ Əy ma na mali, ghënzë kə zlashi shëti nzë tsëgha kiy, lə bama ti tərəñw na, sa nzana mba'a Hyala ßanavə shëti biti biti ni tsëgha, ta mbə ghəshiy dəpay ghən tsa nzə. ¹⁶ Mba'a kə tsahwəti ndə dzaa zhini ghən, ka ngərə ghəpəə dzəkən kwəma gəzəkee nay, avanta kwəma gəzancee: Tsëgha na na ghəy kwəma sənabəñwəy ghəy mbə mənə, zhini tsëgha nihwəti mbəzliy nəw Yesəw sənabəvə kwərakwə dība, nə ya kaa ngəci.

Njasa ka ghwəmmə zəmə dafaa zəzəə dzəkən Ndə sləkəpə

¹⁷ Kwəma dēe na gəzəñwəy sanay, kwəma kwa falñwəy naw. Sa nzanay, e favə, ghala pətsa ka ghwəy ßasəñwəy ta cə'wə Hyalay, kar ghwəy mənə shi wəzə ni mbə ßasəva tsa vaw, kə mənđi. ¹⁸ Kwa tañja kwəma ghee favə mbə kwəma vay, ghala pətsa ka ghwəy ßasəvay, kar ghwəy dzañambə ghala mbə ghən tsa ghwəy ghəngħən ghəngħən, kə mənđi. Ma sa təkēe kwəma va kwərakwə ßa na, nja tsəghaa yən nighə katan. ¹⁹ Talay, wəzəßa dzañambəvata ghala tsëgha mbə ghwəy na, ta mbə ni Yesəw *Kəristəw mbəzli slar slar niy cikəvəri ghən tsa shi mbə ghwəy. ²⁰ Ghala pətsa ka ghwəy ßasəñwəy ta zəmə dafaa zəzəə dzəkən Ndə sləkəpə kiy, kar ghwəy təkə na, dafaa zəzəə dzəkən Ndə sləkəpə na sa ßasəñəy ghəy na ta zəmə nzə katan, pə ghwəyəw. ²¹ War ßasəñwəy

ma ghwëy ta zëmë nzëy, ya wa ndëy na ci dafa takë na ka naa zëmë, ka gha nighë ki na, lë mashi nihwëti, nihwëti na, ghëm ghëm mëtsëhi shi sa ka ghëshiy ghyamtëvashi. ²² Kwëma ka waa nava tsëghaa? Æ kama ghi va ghwëy gar zëmë shiy ya gar sa shiy ghwëy këy na? Naa, basëva tsa mbëzliy nëw Yesëw na tsa di ghwëy va ndëramti, ka pa ha'wëë dzëkën ni kama shiy vë shi mbëzli na pën? Njaa dzee ni ngëñwëya? Ta falñwëy dzee mbë gëla kwëma tsëgha na va në ghwëy na? Ka falvëñwëy ya teepëw!

²³ A na neyey, avanta kwëma bënivee va Ndë slëkëpë, tsëgha yën banavëñwëy kwërakwë: Ma hetihwer të vërdi ngati mëndi va dafa ta kësë ciy, dzëghwa Ndë slëkëpë Yesëw tsan bëvë pëñ, ²⁴ dza na ka mananta 'wësa ti kaa Hyala. Ma sa manamti na 'wësay, dza na mba'a ngangavëri pëñ tsa va. Ma kë na: «Ava ghënzë na vëghee ndanwëyee. War tsëgha pë ghwëy dzaa mëni ya hwëmba, ta mbë ghwëy zëzëë dzëkënee» kë. ²⁵ Ma lëy hwëm sa zëhwë ghëshi dafa na, dza na hëñ bëvë hwëpër shi sa difa. Ma kë na: «Avanashim shi sa niy, ghëshi na yëwën *sla kiri tsa slati Hyala ta jakëva lë mbëzli, lë miy miy ya dzaa shëkëshi. Ya hwëmba dza ghwëy basëñwëy ta sashi taa nzay, zëzë të ghwëy dzëkënee ghwëy mbë sashi» kë. ²⁶ Di naa gëzëy, ya hwëmba basëñwëy ghwëy ta zëmë pëñ tsa, lë ta sa shi sa niy, bar tsa mëti mëtiy Ndë

11:22 11:22 Zhk 2:5-6 **11:23** 11:23-25 10:16; Mt 26:26-28

11:25 11:25 sla kiri tsa 'war'war tsa: Zher 31:31-34; Lk 22:20; 2Kwër 3:6; Ebr 8:6; miy miy: Sëvëri 24:6-8; Ebr 9:12 **11:26** 11:26 Mt 26:29

slækøpø Yesøw ta mbøø mbølipø na sa gøzanshi ghwøy kaa mbøzli. Ka gøzanshi pa' fëca dza naa zhøkø.

²⁷ Va tsøgha nzana ki, ma ntsaa dzaa zømø peñ tsa Ndø slækøpø, ka sa shi sa ci, kala zøzø maa dzøkøn, mba'a bëtishi nja shi zømø gømshi niy, a fëti vø kwa kwøma Hyala, sa nzana mba'a ghøci ndøretø vøgha Ndø slækøpø, mba'a miy miy ci. ²⁸ Ghønzø tsøgha kiy, ya wa ndø na ø kø dzaa naghanti nøfø tsa ci dø'wø ghøn tsa ci ka na gha kwøføghø zømø peñ tsa va lø shi sa va. ²⁹ Sa nzanay, ya wa ntsaa dzaa zømø peñ tsa Ndø slækøpø, ka sa shi sa ci, kala tøkø maa dzøkøn vøgha Ndø slækøpøy, ngwøvø Hyala na sa mbahø naa dzøkøn ghøn tsa ci. ³⁰ Ava va tsøgha nashi ghwøy mbøzli gwørapø gwørapøshi ni ðañ mbø ghwøy sana, zhini tsøgha vødevøder, ma nihwøti ða na, mba'a ghøshi bøk wøshi. ³¹ Ma mba'a pø ghwømmø naghanti kwøma mbø nefer ghwømmø wøzø dø'wø ghøn tsa ghwømmø ka ghwømmø gha zømø nzøy, ka dza Hyalaa basø ngwøvøø dzøkøn ghwømmøw. ³² Mba'a kø nabøtømmø, ka dø'wøvømmøy, i na nava immø na, vantaa ngwøvø dzaa dzøkøn ghwømmø kwasøbø mbøzliy nøw ma Yesøw fëca dza naa sla ngwøvø mbøzli tø hidfi.

³³ Ma kiy ngwarmøhiray, mba'a pø ghwøy basøva ta zømø ðafaa zøzøø dzøkøn Ndø slækøpøy, ndøghø pø ghwøy dzaa ndøghøti ghøn tsa ghwøy, gwananwøy ghwøy basøn wøy, ka ghwøy gha zømø shiy. ³⁴ Mba'a kø tsahwøti ndø

nay lë may ghëciy, përbä këghi tsa ci kë dzaa zëmövë shi zëmë ci. Ma ghalaba kiy, sa ka ghwëy basëñwëy na, ka dza Hyalaa basëñwëy ngwëvëw.

Ma naa tërmbë kwëma kiy, sa kee tsëhëra mbë ghwëy dzee slëka nava.

12

*Njasa tëhëpë *Safë tsa Hyala bërci ghënghën ta ghëra slëni Hyala*

¹ Mbë kwëma dzee na ta gëzëñwëy nana kiy ngwärmëhiray, ë dëe ghwëy sënata kwëmaa dzäkën bërci vëlipë Safë tsa Hyala ghënghën ghënghën ta mëni shiy. ² A ghwëy sënay, ghala pëtsaa niy nëw ma ghwëy Yesëw *Këristëwëy, ë niy nëw ghwëy mbëreketi nja ghwëlefesli. Niva shiy kiy, ka mbata gëzë kwëma ghëshiw. ³ Va tsëgha gëzëñwëy ya, a ghwëy mbëë sënay, tsëgha na kwëma va nanaw pë ghwëy. Mba'a kë ndëë gëzë kwëma lë bërci Safë tsa Hyalay, ka dza ntsa vaa ni ntsa bazlamti Hyala na Yesëw, këw. Dibay, ka mbay ndëë ni Ndë slëkëpë na Yesëw, kë, kala lë bërci Safë tsa Hyala mbë nëfë tsa ciw. Ava tsëgha na. ⁴ Sanay, ghënghën ghënghën na bërci bëmmë Safë tsa Hyala ta mëni shiy, ya tsëgha nzë ki na, war Safë tsa Hyala tsa kwëtij tsa ghëci. ⁵ Ghënghën ghënghën slënihi ghëra mëndi tifa diba na, war Ndë slëkëpë tsa kwëtij tsa bëpë slënihi va ta ghërashi mëndi. ⁶ Ghënghën ghënghën kwal

12:2 12:2 8:4-6; Ezay 44:9-20; Gal 4:8 **12:3** 12:3 1Zhj 4:2-3; Rm 10:9 **12:4** 12:4-11 12:27-14:40; Rm 12:6-8; Ef 4:4 **12:5** 12:5 12:28-30

tsa ghëra mbëzli slëni kwa difa na, war Hyala kwëtij na canshi kwal tsa va kaa mbëzli ta ghëra slëni va. ⁷ Ya wa ndøy, a Safë tsa Hyalaa ghëra slëni li ka ßanci bërci ta këti nihwëti mbëzli. ⁸ Dza na kaa tsahwëti ndøy, mba'a ßanavë bërciy gëzë kwëma lë sënata kwëma mbë, ma kaa tsahwëti ßa na mba'a ßanavë bërci gëzë kwëma lë sënashi shi ßëni mëndi. ⁹ Kaa tsahwëti difa na, mba'a Safë tsa va vay, ßanavë bërciy ßë nëfë tsa ci gwanay kaa Hyala. Ma kaa tsahwëti na, mba'a Safë tsa va vay kwëtij ßanavë bërciy mbëli ka zëlg hwë. ¹⁰ Dza na mba'a ßanavë bërciy mëni kwëma madanjan madanjan na kaa tsahwëti. Kaa tsahwëti na, gëzëpë kwëmaa sëekë va Hyala. Ma kaa tsahwëti na, mba'a ßanavë bërciy sënay tëhëvëri kwëmaa sëekë va Safë tsa Hyala dëwdëw tsa, lë naa sëekë va hyeler ghwëni *ndë jaka tsa Hyala. Kaa tsahwëti ßa na, mba'a ßanavë bërciy gëzë kwëma lë nahwëti ghani favë ma mëndi. Ma kaa tsahwëti na, mba'a ßanavë bërciy mbay zhinikëvëri kwe-mer gëzëkë tsahwëti ndë va. Ava tsëgha. ¹¹ Shi va gwanashi kiy, war Safë tsa Hyala va kwëtij tsa kwëtij mënishishi na mbë mbëzli. Ghëci tihë na bërci va kaa mbëzli, ya wa ndøy, mba'a ßanavëshi njasa tëßanci na.

Njasa nza bëlahi va ßanjan të vëgha ndë kwëtijøy, tsëgha na mbëzlij nëw Yesëw

¹² A ghwëmmë sënay ndë ngëriy, vëgha kwëtij na, mba'a bëlahi ßanjan ti. Ya tsëgha na

bɛlahi dɛɲ ti kiy, war vɛgha kwɛtiɲ ka naa nza. Ava tsɛgha na lɛ Yesɔw *Kɛristɔw kwɛrakwɛ ki. ¹³ Ghala pɛtsaa mɛnimmɛ mɛndi *batemɔy, ka vɛgha kwɛtiɲ mɛntɛmmɛ *Safɛ tsa Hyala va kwɛtiɲ tsa gwanammɛ. Ya mbɛ hwɛlfɛ *ka Zhɛwifɛ na ndɛ, ya mbɛ nahwɛti hwɛlfɛ na ndɛ, ya ntsa papa tsa, ya ntsa yaya tsay, war Safɛ tsa kwɛtiɲ tsa va na sa fambɛmmɛ Hyala mbɛ nefer ghwɛmmɛ gwanammɛ.

¹⁴ Shiy kwɛtiɲ mɛnti na vɛgha ndɛ ngɛri kiw, bɛlahi dɛɲ jakɛshi na. ¹⁵ Ya ɛ nɛ sɛfa sana, bɛla tɛ vɛgha ndɛ ngɛri nzee njana kamee ka dɛvɔw, kɛy, katanɲ dza naa kamaa bɛla tɛ vɛgha ndɛ ngɛri na? Tibaw. ¹⁶ Ya ɛ nɛ slɛmɛ sana bɛla tɛ vɛgha ndɛ ngɛri nzee njana kamee ka mɛtsɔw, kɛy, katanɲ dza naa kamaa bɛla tɛ vɛgha ndɛ ngɛri na? Tibaw. ¹⁷ Ya ghɛnzɛ niy nza sana, dzɛghwa bɛlahi tɛ vɛgha ndɛ ngɛri, mba'a ghɛshi mɛnishi ka mɛtsɛhi gwanashi kiy, lɛ wa niy dza ndɛɛ favɛ kwɛma nzaa? Ya ka slimim gwa'a tsɛgha niy nza shi tɛ vɛgha ndɛ kiy, lɛ wa niy dza ndɛɛ fa zɛn tsa shiy nzaa? ¹⁸ Njasa nza bɛlahi va tɛ vɛgha ndɛy, Hyala fɛyshi na tsɛgha, dzɛghwa tɛ pɛtsa dɛi na. ¹⁹ Mba'a kɛ Hyala niy mɛnti bɛlahi tɛ ndɛ ngɛri va ka nahwɛti bɛla kwɛtiɲ nzay, ka dza vɛghaa nza tifa nzaw. ²⁰ Bɛlahi mɛnti na va dɛɲ ni kiy, ghɛshi mɛnti na vɛgha ndɛ ngɛri.

²¹ Tsɛgha kɛ kiy, ka mbay mɛtsɛɛ ni kaa dɛvɛ na: Kwal tsee tifa lɛ ghaw, kɛw. Ka mbay ghɛn ni ba na: Kwal tsee lɛ ghwɛyɔw, kɛ kaa

shidshidiw. ²² Sana, war mba'a kə na nata gha va bəla tə vəgha gha, kwəd kwəd na kala tifa nzay, ntsa məti məti tsa niy dza ghaa nza nza. ²³ Ghwəmmə kəə nighə sanay, bəla tə vəgha ghwəmmə va ka ghwəmməə bəti njasa kama vəri tiy, ghənzə na na ka ghwəmməə gwəraa ndəghwə. Na ha'wə ghwəmmə va li bəla tə vəgha ghwəmmə kala dī ghwəmmə mbəzliy natay. Ghənzə na sa gwəra ghwəmməə fə ghən ti. ²⁴ Dzəghwa naa təbə bəla tə vəgha ghwəmmə na, kala mbə ghwəmmə lə nava bəla vəgha. Hyala ngati na shi va tsəgha gwanashi, ta mbə diməə nza tərənwbə tə ni ha'wə ndə va shiy li shi. ²⁵ Ma mənti Hyala tsəghay, nəghətaa vəgha ntsa kwətinj tsa dzaa tihəvəri ghən tsa nzə, ta mbə bəlahi tə vəgha gwanashiy kəəkəəti ghən tsa shi kwa jipə shi. ²⁶ Mba'a kə zhi bəhəvə ndə tə nahwəti bəla tə vəgha ciy, vəgha ntsa va gwanata ka naa nza mbə sa ngəra'wə va zhi tsa va. Mba'a kə məndi ghasləti nahwəti bəla vəgha ndə bay, vəgha ci va gwanata ka naa nza mbə təbə kwərakwə fa.

²⁷ Ghwəy gwananwəy, ghwəy mbəzliy nəw Yesəw kiy, vəgha ciy gə ghwəy. Bəlahi tə vəgha ci nza ghwəy, ya wa ndə mbə ghwəyəy lə tsa ci pi na tə vəgha va. ²⁸ Hyala də'wə ghən tsa nzə banavəshi na sləni ghəngghən ghəngghən mbə dəvə shi kaa nihwəti mbəzli, mbə mbəzliy nəw Yesəw. Dza na kwa tanʔanʔəy, mba'a fəy *ka kwal Yesəw, zhini na kwa baka, mba'a

12:26 12:26 Rm 12:15; 2Kwər 11:29 **12:27** 12:27 6:15; 10:17; 12:12; Rm 12:4-5; Ef 4:4, 16; 5:30 **12:28** 12:28 12:8-10; 14:1-4; SləniKY 13:1; 15:32; Ef 4:11-12

føy ka gëzë kwëmaa sëøkë vë. Ma të kwa mahkana na, mba'a føy mbëzliy dzaa bënipë kwëma nzë. Zhini na difa na, mba'a banavë bërci kaa nihwëti mbëzli ta mëni shi madana madana ni. Ma nihwëti ba na, mba'a banavëshi bërciy mbëli ka zëlgwë. Nihwëti difa na, mba'a banavëshi bërciy këti mbëzli. Nihwëti difa na, mba'a banavëshi bërciy 'wa kwal kaa mbëzli, ma nihwëti difa ki na, mba'a banavëshi bërciy mbay gëzë kwëma lë nahwëti ghani favë ma mëndi. Ava tsëgha. ²⁹ Nay ghwëy njasa tëhavëpë Hyala slëni nzë sa? Gwanashi na mbëzliy ka kwal Yesëw na? Gwanashi na mbëzliy ka gëzë kwëmaa sëøkë va Hyala na? Gwanashi na mbëzliy ka bënipë kwëma nzë na? Gwanashi na ghëshiy ka ghëra slëni madana madana na na? ³⁰ Kaa ngëshi gwanashi banavë na bërciy mbëli mbëzli va zëlgwë na? Gwanashi mbay ghëshi gëzë kwëma lë ghani sënata ma mëndi na? Kaa ngëshi gwanashi banavë na bërciy zhinikëvëri kwëma sënata ma mëndi va na? Tibaw. ³¹ Ma pë ghwëy mëntiy, pëlam kwal tsaa kwëmavë niy gwëramti bërci mbë bërci bëpë Hyala.

Nana kiy, ta cinwëy kwal tsaa gwëramti mbë kwëler va gwanashi dzee.

13

Di nihwëti mbëzli na shiy gwëramti mbë shiy gwanashi

¹ Sanay, ya war ë nzana, mba'ee mbay gëzë

ghanihi mbëzli të hidfi ghëngghën ghëngghën, zhini ka mbay gëzë ghani ka kwal Hyalay, kala dfi nihwëti mbëzli pën na, ghala mbë ya lë kwereña, ya lë bambadë tsa dë'wë mëndiw. ² Ya ë nza bërciy gëzë kwëmaa sëkë va Hyala kaa mbëzli vëya, ya gwa'a gwa'a sënashee shiy, ya ë nza bërciy favë kwëma mbëmbë na 'yahë'yahë na mbë mëhërlee, ya ë bënavee nëfë tsee kaa Hyala gar mbay ya ni ka këlan: Barvaña të pëtsa nza gha va, pën, ka bërvay ghëciy, kala dfi nihwëti mbëzli pën na slëni gëmta naa shi mënee va tsëgha. ³ Ya ë bëvee shi vëya gwanashi, mba'ee tahanavëshi kaa ka cicikwë, ya war lë vëgheta zlatanavee kaa mbëzli ta ndantëra mëndi lë ghwëy, kala dfi nihwëti mbëzli pën na, shi dzee kwëmavë mbë niva shiy tibaw.

⁴ Ma ntsaa dfi nihwëti mbëzli nacy, ndë së'wa kwëma ka naa nza. Ka mëni kwëma wëzë na kaa mbëzli, ka sël na va ndëw, ka vëshi naw, ka këli ghën tsa ci naw. ⁵ Ka mëni shi ha'wë ha'wë ni ntsaa dfi nihwëti mbëzliw, ka tëkë kwëma wëzë na na kwataka ta tsa ci ghën gwa'a tsëghaw, ka bë nëfë na tantanëw, ka kësë ndë na mbë nëfë ciw. ⁶ Ntsaa dfi nihwëti mbëzliy, ka vëshi na ta *kwëma jikir na mëni mëndiw. War ta na katan na kwëma ka naa vëshi. ⁷ Ntsaa dfi nihwëti mbëzli na nacy, gwënyëy ka naa nzëyëy, ya mbë namaba kwëma. War kaa Hyala ka naa bënavë nëfë tsa ci, ya mbë namaba kwëma. Vë na nacy,

13:2 13:2 12:8; Mt 7:22; 17:20 **13:3** 13:3 Dani 3:19-20; Mt 19:21 **13:5** 13:5 10:33; Fir 10:12; Flp 2:4

kwëma tifa kala dza Hyalaa gwëmatiwi. War ë ka naa së'wa kwëma gwanata. ⁸ Ma ntsaa ði nihwëti mbëzliy, ya hwëmba na ka dza ði tsa ci vaa kërëyëw. Ta na gëzë kwëmaa sëekë va Hyala kaa mbëzliy, ta garëti dza mëndi ge'i lë tsahwëti vëghwë. Gëzë kwëmer lë ghanishi sënashi ma mëndi ðibay, ta zashi dza ghëshi. Ya sënata kwëma sënata ghwëmmë nay, ta zata dza na. ⁹ A na na ghwëmmë kwëma sënata ghwëmmëy, kërëti ghwëmmëw. Gëzë kwëmaa sëekë va va Hyala gëzë ghwëmmë ðibay, kërëti ghwëmmëw. ¹⁰ Ma sa dza Hyalaa cikëvëri na kërëkë kërëkë na va kwëma cesl na kiy, ta zata dza na mbë kwalta na va kwëma ki.

¹¹ Ghala pëtsaa niy nzee zëghwëray, kwëma ndëräzhi niy gëzee, zëzë kwëmee na, sa ndëräzhi ðifa. Nee mëhërli vëya na, war sa ndëräzhi gwa'a tsëgha. Nana ki, sa këliree ka mëndaa zal na, mba'ee zlashi mëni shi ndëräzhi. ¹² Nana diy, war fëtëhë fëtëhëshi nashi ghwëmmë shiy gwanashi, njasa nighëshi ghwëmmë kwa nighëmti tsaa kama rinrin tsa. Fëca vici gëzee va kiy, ta nashi dza ghwëmmë wëzë wëzë, lë mëtsë ghwëmmë. Nana diy, daw sënatee kwëma, sa dza vici vaa mënta kiy, shiy gwanashi dzee sënashi, njasa sënara Hyala va gwanara kwërakwë. Ava tsëgha.

¹³ Sana kiy, shiy mahkan na shiy mënishi, kala dzaa këði ma: Banavë nëfë kaa Hyala, fëy ghën gëzlinjë ta kwëma gëzëkë Hyala mëni nze, mba'a

13:8 13:8 12:10; 14:1-5 **13:12** 13:12Rm 8:24; 2Kwër 5:7; A Hyala sënashi mbëzli gwanashi: 8:3; Gal 4:9 **13:13** 13:13 Kwël 1:4-5; 1Tes 1:2-3; Tit 2:2; Ebr 10:22-24; 1Zhñ 4:16

dí nihwëti mbëzli. Ya tsëgha nzë kiy, dí nihwëti mbëzli na shiy gwëramti dikë mbë shi mahkan ni va bëlakee.

14

Bërciy gëzë kwëmaa sëkë va Hyala lë bërciy gëzë kwëma lë nahwëti ghani

¹ Va tsëgha kiy, ë pë ghwëy jihëva ta dí nihwëti mbëzli. Diba kiy, lë nëfë tsa ghwëy gwanay pë ghwëy maw kwëmavë bërci bëpë *Safë tsa Hyala. Gaw bërciy gëzë kwëmaa sëkë va Hyala kaa mbëzli pë ghwëy dzaa gwëraa maw. ² Ntsaa kwëmavë bërciy gëzë kwëma lë nahwëti ghani favë ma mëndiy, kaa Hyala kwëtita gëzë na kwëma ci. Kaa mbëzli naw. Sa nzanay, ndë tibiaa favë kwëma gëzë naw. Kwëma Hyala sënata ma mëndi na sa gëzë na gwa'a tsëgha, sa banavë Safë tsa Hyala bërciy gëzë nzë sëvëri. ³ Ma na ntsaa gëzëpë kwëmaa sëkë va Hyala lë ghani favë mëndi naci kiy, kaa mbëzli gëzë na, ka favë ghëshi, ka këtishi kwëma gëzë na va, ka mëtsahanshi bërci, ka garëshi wëzë wëzë mbë kwëma Hyala. ⁴ Ndë gëzë kwëma lë nahwëti ghani favë ma mëndiy, war ghëci kwëtiy na sa dza kwëma ci vaa këtiti. Ma na ntsaa gëzëpë kwëma banavë Hyala ta gëzë kaa mbëzliy, mbëzliy nëw Yesëw gwanashi dza naa këtiti lë na ci va kwëma.

⁵ Yënëy, ë dí Hyalaa ndanwëy bërciy gëzë kwëma lë nahwëti ghani gwananwëy. Nanzë kiy, bërciy gëzë kwëmaa sëkë vë kaa mbëzli

na sa gwërantëe dî Hyalaa ndañwøy. Mba'a kə ndəə gəzəpə kwəma lə ghani favə ma məndiy, mba'a ndə zhinipə kwəma gəzə na va tîba dî na, ta mbə kwəma vaa kəəti mbəzliy nəw Yesəw. Kala tsəghay, dikəba ntsaa gəzəpə kwəmaa səkə va Hyala na, kaa ntsaa gəzə kwəma va lə na favə ma məndi ghani.

⁶ A ngwarməhira, ya yən dza sənzənva, ndəsee tsəhəra mbə ghwøy, tapə, yən ta gəzəñwøy kwəma lə ghani favə ma məndi kiy, dza kwama dzee kəətitəñwøy mbə kwəma va tsəgha ghwøy nighəa? Mba'a pən tsəhəra mbə ghwøy dî nay, ka gəzəñwøy dzəkən shi citəra Hyala, aw na, ka cinwøy kwal tsaa sənata kwəma, ya ka gəzəñwøy kwəmaa səkə va Hyala, ya ka bəniñwøy nihwəti shiy. Ghalaba kiy, ta kəətiñwøy dzee.

⁷ Təkətim kwəma ya tə kwəma shi ka məndiy viy nja sherey, lə ni ka məndiy tsa nja gəzəpəli dî. Njaa ka ghwøy favəshia? Mba'a kə ntsaa viyshi, ya ntsaa tsashi kala yəmətishi wəzəy, ka dza ndəə sənay ghən tə gəla ni dî na va məni shiyəw. ⁸ Tsəgha na lə kwəma ndə viy təliməə dzəmti ta har mbəzli ta pa dîba, war mba'a kə ndə viy təliməə dzəmti kala viyti təlimə ci lə kwal kiy, wa ntsaa dzaa kafə ta dza ta paa? ⁹ Ghala mbə lə kwəma ghwøy kwərakwə kiw. Mba'a pə ghwøy gəzə kwəma lə ghani favə ma məndi kiy, ndə tîba mba'a dzaa favə kwəma dî ghwøy va gəzəw. Ghalabay, dzəmbə safə dza gəzə kwəma ghwøy nza. ¹⁰ Ta na ghanihiy, dāñ ghəngəhən ghəngəhən na ghəshi tə hidî. Nahwəti ghani mbə shi kala gəzəva kwəma liw. ¹¹ Ya

tsəgha nzə mba'a kə ndəə gəzara kwəma lə ghani favə mee sanay, ndə məlmə dzee bəti tsava ndə, tsəgha ghəci dzaa bətəra, nja ndə məlmə kwərakwə.

¹² Njana nza ghwəy mbə maw kwəməvə bərci bəpə Safə tsa Hyala kiy, tərəŋwba bərciy dzaa kəətiti mbəzliy nəw Yesəw ta kəli ghəshi mbə kwəma Hyala pə ghwəy pəla.

¹³ Va tsəgha kiy, mba'a kə ndə kwəməvə bərciy gəzə kwəma lə nahwəti ghani favə ma məndiy, ə kəə cə'wə Hyala dība, a Hyala banavə bərciy zhinikəvəri kwəma gəzə na va kaa nihwəti mbəzli. ¹⁴ Mba'a pən cə'wə Hyala kwa kwəma sənata ma məndiy, mbə cə'wə ka nəfə tsee nza, ma məhərlee na gwəŋəta. ¹⁵ Njana nzana tsəgha kiy, njaa təbə na yən mənیا? A dzee məniy, ka cə'wə lə ghani favə ma məndi, zhini ka cə'wə lə məhərlee dzee mənii. Ya cəm hee ta fal Hyala dībay, ka ha lə kwəma favə ma məndi, zhini ka ha lə məhərlee dzee ha. ¹⁶ Kala mənii pə gha tsəgha sana, dza gha tapə dzəmbəŋa mbə mananta 'wəsa kaa Hyala lə kwəma favə ma məndiy, njaa njaa dza mbəzli tība sənata maa dzəkən nava kwəmaa ni *Amin, kə ghəshi ta zləba cə'wə gha vaa? Ka dza ghəshiy mbay gəzə, sa favə ma ghəshi sləkar tsa kwəma gəzəkə gha vaw. ¹⁷ Ya ə niy nza kwəma mənii gha va 'wəsa tiy kwəma wəzə nay, sa favə ma məndi kwəma gəzə gha va na, ka dza naa kəətiti mbəzliw.

¹⁸ Yənəy, 'wəsa nə ya kaa Hyala. Sa nzanay tərəŋwba kaa ngəra ndara na bərciy

gëzë kwëma lë nihwëti ghanihî ghëngghën ka tanamtënjwëy gwananjwëy. ¹⁹ Ya tsëgha nzë ki, mba'a pën mbë basëva tsa mbëzliy nëw Yesëwëy, wëzëba gëzëkee kwëma cifë lë kwëma favë mëndi ta mbëë bananshi shiy kaa mbëzli kee favë, kën dzaraa dzëmbë gëzë kwëma diwëy diwëy diwëy kwa kwëmer favë ma mëndi.

²⁰ A ngwarmëhira, ëntaa tëkë kwëma ghwëy nza njasa ndërazhi ma. War tëkë kwëma mëtikwëkwër kë sa mbë ghën ghwëy. Dza kwa *kwëma jikir na nanzëy, nja ndërazhi pë ghwëy mëniñwëy, sa nzanay, sënay mëni jikir ndërazhiw. ²¹ A mëndi tsasliti kwëma mbë Zliya Hyala, a kë mëndiy:

A kë Hyalay:

«Ka mëlmë dzee ghwëniy sëäkë ta gëzanshi kwëma kaa mbëzlee ni, kwa ghani sënata ma ghëshi, ya tsëgha nzë kiy, ka dza ghëshiy fa kwëmee vaw» kë, kë mëndi.

²² Ma gëzë kwëma lë nahwëti ghani favë ma mëndiy, kwëmaa canshi Hyala li kaa mbëzliy nëw ma Yesëw, ta mbë ghëshiy sënay ghëngghën na ghëshi lë mbëzliy nëw Yesëw, kë ghëshi. Ta ci kwëma kaa mbëzliy nëw Yesëw naw. Ma na bërciy gëzë kwëmaa sëäkë va Hyalay, kaa mbëzliy nëw Yesëw ci na kwëma, kaa mbëzliy nëw ma Yesëw naw.

²³ Ya ghwëy dza ghwëy mbëzliy nëw Yesëw gwananjwëy mba'a ghwëy basënjwëy, tapë ghwëy mbë gëzë kwëma gwananjwëy lë nahwëti

ghani favë ma mëndi kiy, njaa dza mbëzli tifa sënata maa dzëkën kwëma va, lë mbëzliy nëw ma Yesëw sëäkëshiy zhëghëtënjwëy sa ka ghëshi favë ghwëy mbë gëzë kwëma vaa? Ka dza ghëshiy ni: Ka gezlekiki na mbëzli ni, kë ghëshi sa? ²⁴ Kala nava kwëma tifa sana, dza ghwëy gwananjwëy ka gëzë kwëmaa sëäkë va Hyala lë kwëma favë mëndiy, sa ka mbëzliy nëw ma Yesëw lë nihwëti mbëzli gëmshi ni sëäkëshi favë kwëma va na, ta sënay dza ghëshiy dzëkën jikir tsa mëni ghëshi, ka bänshi fëti kwëma va mbë nefer shi. ²⁵ Kwëmaa niy nza mbëmbë na mbë nefer shiy, cëke' dza kwëma vaa pëledfikëvëri. Ka ghëshi dza ki na, ka tsëfëkwë kwa sëfa Hyala, ka përa'wanta dividivi shi. Ma kë ghëshi dzaa ni lë miy tsa shi na: «A ghwëyëy, katan na Hyala mbë jipë ghwëy» kë ghëshi dzaa ni.

Njasa tëbë na, lë kwal tsa nzë, d'i na mbëzli Hyalaa mëni kwëma mbë jakëva tsa shi

²⁶ A kwëma ka ghwëy mëni dzëe ni ngënjwëy kia ngwärmëhira? Mba'a pë ghwëy basënjwëyëy, a tsahwëti ndë mbë ghwëy dzaa mbay ha cëm, tsahwëtiy, *ka bënipë kwëma Hyala, tsahwëti ba na, ka gëzëpë kwëmaa sëäkë va Hyala, ma tsahwëti diba na, ka gëzëpë kwëma lë nahwëti ghani favë ma mëndi, tsahwëti diba ki na, ka zhinipë kwëma gëzëkë tsahwëti ndë va. Ya nimaba shi mëni ghwëyëy, ta këti mbëzli Hyala nza ghëshi mëtsëhë këli mbë kwëma Hyala pë ghwëy mënishiy. ²⁷ Mba'a

kə mbəzliy gəzə kwəma lə nahwəti ghani mbə ghwəyəy, mbəzli bakəshi, ya mahkan, kə dzaa gəzəhwə gwa'a tsəgha. Kəramti na ci tsava, kəramti na ci tsava, kə ghəshi dzaa gəzə. Sa ka ghəshi gəzamtıy, nza tsahwəti ndə zhananavə kwəma gəzəkə ghəshi va kaa mbəzli. ²⁸ Kala ntsaa mbata zhini nzə tibay, wəzəba dza ntsaa gəzə kwəma va vaa zlata gəzə nzə zlanzlan mbə mbəzliy nəw Yesəw na. Kaa ghən tsa ci lə kaa Hyala kə dzaa gəzə sa ci mbə nəfə tsa ci. ²⁹ Ya ə nza mbəzliy gəzəpə kwəmaa səəkə va Hyala tıba dibay, mbəzli bakə, ya mahkan kə dzaa gəzəpə kwəma gwa'a tsəgha dıba. Ma nihwəti na, ka fa, ka nıghə kwəma gəzə ghəshi va, ta sənay nda kwəmaa səəkə va Hyala na katan katan. ³⁰ Mba'a kə tsahwəti ndə mbə gəzəpə kwəmaa səəkə va Hyala, dzəghwa mba'a Hyala gəzanci nahwəti kwəma tıba kaa tsahwəti ntsa mənəzəy ta gəzəpə ghəciy, ə kə tsa mbə gəzə kwəma va ndə garəti na ci va kwəma, mba'a banavə kwal kaa tsaa dı gəzəpə nahwəti kwəma va. ³¹ A kwal va ghwəy ta gəzəhwə kwəma gəzanwəy Hyala ghwəy gwananwəy. Nanzə kiy, kwətin kwətin dı na ghwəy gəzə. Ta mbə ghwəy gwananwəy bənıvə shiy, lə ta mbə ghwəy mətsahanavə bərci kaa ghən tsa ghwəy kwa jıpə ghwəy. ³² Mba'a kə Hyala banavə bərciy gəzə kwəma nzə kaa ndəy, ta mbə dza ntsa va kəsəti ghən tsa ci ta gəzə kwəma banavə Hyala va ge'i lə vəghwə tsaa təbanci. ³³ Sa nzanay, na Hyala na, ka dı sawa kwəma naw, zərkə na sa dı na

ghwëmmëə kwëmavə kwa jipə ghwëmmëə.

Njasa ka mbəzli Hyala vaa mənı mbə ɓasəva tsa shi gwa'a gwa'ay, war tsəgha pə ghwəy taa mənı kwa jipə ghwəy kwərakwə. ³⁴ Əntaa mi'i dzaa gəzə kwəma mbə mbəzli ghala pətsa ka ghwəy ɓasəŋwəy ma. Kwal və shi ta gəzə kwəma. Va zhər kə ghəshi dzaa fa kwəma. Njasa gəzəkə Hyala va mbə *kwəma pəhəti na. ³⁵ Ka təbə na maliy gəzə kwəma mbə ɓasəvaw, mba'a kə nahwəti kwəma gəzəta kala favə ghənzə, ka ɗi ɗəw kwəma ghənzəə dzəkənəy, kəghi kə dzaa ɗəw va zata.

³⁶ Kwəma Hyala nata ghwəy nay, va ghwəy 'wava naw. Kwataka ghwəy na shiy favə ɗibaw. ³⁷ Mba'a kə ndə ni mbə ghwəy: A bərɕi Saɓə tsa Hyala vəya, kə. Ya ma yənəy: Ndə gəzə kwəmaa səəkə va Hyala nzee, nə nay, sənay tə ghəci: Ma kwəma tsasliŋwəy ya nay, kwəma gəzəkə Ndə sləkəmmə Yesəw na, kə. ³⁸ Kala dza kəə zləba kwəma tsaslitee nay, ka dza Hyalaa sənay kwərakwəw.

³⁹ Ma kiy ngwarməhiray, lə nəfə tsa ghwəy gwanay pə ghwəy maw kwëmavə bərɕiy gəzə kwəmaa səəkə va Hyala kaa mbəzli, nanzə kiy, əntaa ghwəy makə mbəzli va gəzə kwəma lə nahwəti ghani favə ma mənɗi ma. ⁴⁰ Ya nimaba shi mənı ghwəyəy, njasa təbə shiy, lə kwal tsa shi pə ghwəy mənishi, kala sawa ma kwəma.

14:34 14:34-35 11:3; Ef 5:22; 1Tim 2:12 **14:37** 14:37 1Zhu 4:6

14:39 14:39 14:1, 5 **14:40** 14:40 14:33

15

*Kwëma zhakati tsa *Këristëw mbë mëti*

¹ A ngwarmëhira, nana kiy, e di zhiniy zavënjwëy kwëma wëzë na va niy gëzanwëy ya. Sa zlëbavë ghwëy va, mba'a ghwëy kësëvë mbë nefer ghwëy wëzë wëzë. ² Ghënzë na kwëma dza Hyalaa mbëlinwëy li, ghwëy kë dzaa kësëvë lë nëfë kwëtin, war njasa gëzanwëyee va. Kala dza pë ghwëy kësëvë tsëghay, gëm zlëbavë ghwëy.

³ Yën kiy, kwatanata ßanavënjwëyee kwëmaa gwëramti shëndäkë, njasa niy favee va Yesëw Këristëw dë'wë ghën tsee. Ma pën niy niy: A Këristëw mëtiy ta kwëma ghwëmmë jikir na, njasa gëzäkë mëndi mbë Zliya Hyala. ⁴ Dzëghwa mba'a mëndi lamti, bakë vici ci kwa kwëli, ma të kwa mahkana vici na, mba'a zhëkëmëy kwa kwëli, nja kwëmaa niy tsasliti mëndiy dzäkën mbë Zliya Hyala. ⁵ Ma sa sëmëy na kwa kwëliy, dza na mba'a cinti ghën tsa ci kaa Piyer, lëy hwëm na mba'a cinti ghën tsa ci kaa nihwëti mbëzli ta sëfä ci va mënj lë bakë ni. ⁶ Zhëghwa mba'a zhiniy cinti ghën tsa ci kaa nihwëti ngwarmëhimmë nëw të nahwëti vici. Mbëzli gar tanëti diwëy diwëy cifë. Nihwëti mbëzli mbë shi sanay, a ghëshi bëkwëshi. Ma daj tsa shi na, mba'a shi të ghwëmëshi. ⁷ Dzëghwa mba'a zhiniy cinti ghën tsa ci difa kaa Zhakë, lëy hwëm difa na, kaa nihwëti ka kwal ci gwanashi.

15:1 15:1 Gal 1:11 **15:2** 15:2 Gal 2:1-2 **15:3** 15:3 11:23; Ezay 53:5-12 **15:4** 15:4 Zhëwnasë 1:17; Mt 12:40; Zhj 20:9; SlëniKY 2:24-31 **15:5** 15:5 Mt 28:16-17; Lk 24:34, 36; Zhj 20:19
15:7 15:7 Lk 24:50

⁸ Dzəghwa na, tə kwa kərni kwərakwə ki, ləy hwəm niva mbəzli gwa'a na, mba'a citəra ghən tsa ci. Ma yən fəcava ki na, mba'ee mənɗa mbə shi nja zəghwə yakə mənɗi tir tsa ci ghwəla ta mənɗi. ⁹ Yən kiy ntsaa gwəramti cəlikwə nzee mbə *ka kwal Yesəw. Mənɗee gar nzaa ndə kwal tsa Yesəwəw. Sa nzanay, tərənɗw səəkee mbə sanshi ngəra'wə kaa mbəzli Hyala va nəw Yesəw Kəristəw.

¹⁰ Ya tsəgha kiy, dzəghwa Hyala mba'a mənɗi zhəhwər tə ya, va tsəgha nara ghwəy njasa nzee tsa sənɗənva. Ma zhəhwər tsa mənɗi Hyala va tə ya tsəgha kwərakwə kiy, dzəmbə safə naw. Dalala mənɗee sləni ka tanamti nihwəti ka kwal Yesəw. Nanzə kiy, lə bərceə ghəratee sləni vaw, ghənzə ndara na bərɗi lə zhəhwər tsa nzə va, ta ghəra nzə. ¹¹ Ghənzə tsəgha kiy, ya yən, ya nihwəti ka kwal Yesəw, gəzə na Yəwən kwəma wəzə na kaa mbəzliy, ghala mbəw, kwəma kwətiŋ naa sa gəzanshi ghəy kaa mbəzli. Sa favə ghwəy va, mba'a ghwəy banavə nefer ghwəy.

Ta zhakati dza mbəzliy bəkwəshi mbə mətɗi

¹² A Hyala zhanakati Yesəw *Kəristəw mbə mətɗi, pə ghəy kaa kwəma gəzə ghəy kaa mbəzli. Ya sa nzana tsəgha ghənzə kiy, njaa njaa zhəkə na, zhini nihwəti mbəzliy gəzə mbə ghwəy na: Zhakati tsa mbəzliy bəkwəshi tifa mbə mətɗiw, kə ghəshia? ¹³ Ndata kala zhakati tsa mbəzliy

15:8 15:8 9:1; Gal 1:15-16; SləniKY 9:3-6 **15:9** 15:9-10 1Tim 1:12-16 **15:9** 15:9 Ef 3:8; Gal 1:13-14 **15:10** 15:10 2Kwər 11:23 **15:11** 15:11 1:12; Gal 1:17-18; 2:6-9

bëkwëshi tifa mbë mëti njasa gëzë nihwëti mbëzli va mbë ghwëyëy, ghënzë tsëgha na, zhakatiy Yesëw *Këristëw mbë mëti kwërakwë kiw, dî naa gëzë. ¹⁴ Kala zhakatiy kë Yesëw mbë mëti katanë kiy, ghënzë tsëgha na, kwëma gëmta naa kwëma Hyala gëzë ghëy va kaa mbëzli. Ghwëy kwërakwë kiy, gëm ßanavë ghwëy nefer ghwëy kaa kwëma va.

¹⁵ Tsëgha kë dibay, dzërvëë tëßakën ghëy kën Hyala dî naa gëzë. Sa në ghëy va kaa mbëzli: A Hyala zhanakati Yesëw Këristëw mbë mëti, pë ghëy. Njana kama zhakati tsa mbëzliy bëkwëshi tifa mbë mëtiy, kwëma ka Hyala zhanakati Yesëw mbë mëti naci ghënzë tsëgha ßay. ¹⁶ Ndata kala zhakati tsa mbëzli tifa mbë mëtiy, zhanakati Yesëw Këristëw Hyala mbë mëti kwërakwë kiw. ¹⁷ Mba'a kë Yesëw Këristëw kala zhakatiy mbë mëti kiy, tëgëm ßanavë ghwëy nefer ghwëy ngëci. Ghwëlata na kwëma ghwëy jikir na kën ghën tsa ghwëy. ¹⁸ Ma mbëzliy nëw Yesëw bëkwëshi kwërakwë ßa na, kwa bëtë niva mbëzli zashi dî naa gëzë. ¹⁹ War mba'a kë na ghwëmmë na kwëma fëy ghwëmmë ghën tsa ghwëmmë ti mbë nëw Yesëw dzaa nza, war ta kwëmavë zërkë mbë nzëy tsa ghwëmmë tikë të hidî gwa'a tsëgha, kala nahwëti kwëma tifa kwa kwëmay, kay ghwëmmë dza mëndiy gwëraa wahë mbë mbëzli gwa'a gwa'a.

²⁰ Tsëgha na kiw, ta na navay, a Këristëw

zhakatiy mbë mëti. Ghëci gha Hyalaa zhanakati mbë mëti. Ti sënay mëndi, ta zhakati dza nihwëti mbëzliy bëkwëshi mbë mëti kwërakwë, kë mëndi. ²¹ Njasa nzana va, të ndë kwëtiñ mëti ghavaa dzëti hidiy, tsëgha ghatëvay zhakati tsa mbëzli mbë mëti, të ndë kwëtiñ kwërakwë. ²² Njasa kwëmavë ndë va mëti, ya tsamafa ci të mbërkë kwëma Adamëy, tsëgha dza mbëzliy kwëmavë zhakatishi mbë mëti të mbërkë kwëma Yesëw kwërakwë. ²³ Ə na na nzana kiy, ya wa ndë na, lë tsa ci vëghwë zhakati tsa ci mbë mëti na tifa. A Yesëw Këristëw zhakatiy, ghëci ndë 'wa kwëma. Ma fëca vici dza naa zhiniy zhëkë kiy, nza ni ci mbëzli zhakati gwanashi. ²⁴ Ma lëy hwëm ki na, nza Yesëw Këristëw zamti hyeler lë mezhizhë shi gwanashi, mba'a ka bërciy zhini ghën tikë të hidi. Ghalafa kiy, nza hidi madfi ta këdi. Ka na dza na, hëñ bëvë gëzli mazë, mba'a banavë kaa Hyala, Dëy ki. Nza ghënzë nzëy kwa ta mëni mazë kwëtita. ²⁵ Sënzënvay, war ta mëni mazë dza Yesëw Këristëw, pa' të vici dza Hyalaa fati ka jaka ci gwanashi të dëvë ci. ²⁶ Kwa këni ndë jaka tsa dza Hyala ta zamtiy, ghënzë na mëtiy bë mbëzli. ²⁷ A mëndi tsasliti mbë Zliya, ma kë mëndiy: Shiy gwanashiy fanambë Hyala kaa Zëghwë nzë mbë dëvë ci, kë mëndi. Sa gëzëkë mëndi va tsëghay, aa sëvërita wëzë, lë Hyalata na mbë dëvë zëghwë nzëw. Sa nzanay, ghënzë

15:21 15:21-22 15:45-49; Ghava 3:17-19; Rm 5:12, 14, 18 **15:22**
 15:22 2Kwër 5:17 **15:23** 15:23 15:51-52; 1Tes 4:16 **15:24**
 15:24 Dani 2:44 **15:25** 15:25 Cem 110:1; Mt 22:44 **15:26**
 15:26 ShiZhñ 1:18; 20:14; 21:4 **15:27** 15:27 Cem 8:6

fë na shi vaa dzëmbë dëvë ci. ²⁸ Sa ka Hyala fanambë shiy gwanashi mbë dëvë Zëghwë nzë kiy, ka zëghwë nzë va dza na, mba'a fambë ghën tsa ci mbë dëvë Hyala ghënzë Dëy, ghënzë saa fanambë shiy va gwanashi mbë dëvë ci. Nza Hyala mëni mazëë dzäkën shiy gwanashi ya dza lë namaba bëla gwa'a ki.

²⁹ Tëkëtim kwëma, ya të kwëma mbëzliy zlëba va mëndiy mananshi *batem, kwa pëtsa mbëzliy bëkwëshi. Tawa zlëba ghëshi mbëzliy mananshi batem, ndata kala zhakati tsa mbëzli mbë mëti tifa kiy, tawa zlëba ghëshi mëndiy mananshi batem ta mbëzliy bëkwëshia? ³⁰ Ya ghëy kiy, ndata kala dza mbëzliy zhakati mbë mëti na, tawa zlëba ghëy mëndiy sasanjëy ngëra'wë ya hwëmba nzë gar bëkwënjëya? ³¹ Nay ghwëy naa ngwarmëhira, njasa sëëmë viciy, war mbë miy mëti nza ghëy. Æ gëzanjwëy ya, sa nzana mbë vëshee të ghwëy sa jakëmmë ghwëmmë lë Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëw. ³² Yën sanay, tërënjw sëëkee mbë sa ngëra'wë va mbëzli tikë mbë mëlmë Efesë, njasa mbëz ghëy lë shëkwadëshi. War ta shi tikë të hidfi pën niy sa gëla ngëra'wë tsa vay, a shi dzëe 'wëra ti mbë ghwëy nighëa? Ndata kala zhakati tsa mbëzli mbë mëti tifa, tawa ghwëmmë ni difa kia? Ghënzë tsëgha na, wëzëba dza ghwëmmë mëni njasa gëzë nihwëti mbëzli va, sa në ghëshi va: «Zëmë pë ghwëmmë zëmë shiy bëhë bëhë ghwëmmë, ka sa shi sa, sa nzanay, ta bëkwëmmë dza

ghwëmmë hëzlimë» kë ghëshi.

³³ Ka ngëdijwëy kwëma ma. Sënay të ghwëy: Mba'a kë ndëë dza kwa zëerë lë mbëzliy mëmëni *kwëma jikir nay, ta mëy dza na mbë mëni jikir nja ghëshi kwërakwë.

³⁴ Mëniñwëyëm ka mbëzli ka mëhërlì, ka mëni kwëma jikir na ghwëy ma. Yën nighëy, ghwëlashi na nihwëti mbëzli mbë ghwëy kala sënata Hyala ghëshi pa' sana. Va tsëgha gëzanwëy ya kwëma va, nza ha'wë mbëë ghëranwëy.

Njasa dza vëgha mbëzliy dzaa zhakatishi mbë mëtiy nza

³⁵ Nda nza tsahwëti ndë ni: Njaa njaa dza ndëë zhakatiy mbë mëti kia? Sa ka na zhakatiy kiy, nja wa dza vëgha ciy nzaa? këy. ³⁶ Ntsaa dëw gëla kwëma tsëgha na vay, hil na. Mba'a pë gha tsanwambë hwëlfë mbë hidiy, pësëta ma na na, kar na tsanwambë gha va mbë hidiy ghwabëta. ³⁷ Ghala pëtsa ka gha vaa tsëñwë shiy dzëmbë hidiy, dëñw tsa shi va ka ghaa ngwëbëtiw. Hwëlfë na sa ka ghaa tsanwambë mbë hidì, ya hwëlfë ha na, ya hwëlfë nihwëti shiy ghëshi. ³⁸ Sa ka ghaa tsëñwëti kiy, ka na dza mba'a pësëta, sa ka Hyala dza ki na mba'a banavë dëñw njasa dì na. Ya namafa hwëlfë shi za mëndi gwa'ay, ghënghën ghënghën na takë dëñw tsa shiy gwanashi.

³⁹ Ava tsëgha na vëgha saa piy të ghwëmë sana ghënghën tsa nzë kwërakwë ki. Kwëtita vëgha

ndë ngëri, kwëtita vëgha saa dza sëda, kwëtita na igwë tsa të ghwëmë, zhini kwëtita na këlipë mbë yam kwërakwë ßa. Tsëgha na.

⁴⁰ Ni më ghwëmmë shiy dibay, a ghëshi tifa kwëtishi, kwëtishi ni tikë të hidfi difa. Kwëtiy mëgëla tsa vëgha shi të hidfi, kwëtiy tsa të ni më ghwëmë. ⁴¹ Kwëtiy na mëgëla tsa mbërë tsa vici, kwëtiy tsa tir, zhini kwëtiy tsa sasërkwëhi ßa. Ya kwa jipë shiy, ghënghën ghënghën na mëgëla tsa të mbërë sasërkwëhi.

⁴² Ava tsëgha dza naa nza lë mbëzliy dzaa zhakati mbë mëti kwërakwë ki. Na vëgha dza mëndi vaa laghwa ndë kwa kwëli liy, ta ghwabëta dza nava nja hwëlfë ha. Na dza ndë vaa zhakati mbë mëti li vëgha kiy, ka dza navaa ghwabëw. ⁴³ Vëghaa niy laghwa mëndi va ndë li kwa kwëli gëmgëm na, kala bërci mbëy, sa ka na zhakati mbë mëti na, vëgha ka tëbë lë bërci mbë dza naa nza. ⁴⁴ Ghala pëtsa ka mëndiy la ndëy, sliw vëgha tsa ndë na sa ka mëndiy lamti. Ma sa ka ndë zhakati mbë mëti kiy, lë nahwëti vëgha dza Safë tsa Hyalaa ßanavë dza naa nza. Njasa nay ghwëmmë va lë vëgha nza sliw ti ghwëmmë tikëy. A na ci vëgha dza *Safë tsa Hyalaa bëpë tifa kwërakwë ki. ⁴⁵ Ava tsëgha tsaslitë mëndi mbë Zliya Hyala. Ma kë mëndiy: Ma kwa taja ntsa gha Hyala ngati, Adamëy, mba'a viyanambë Safë piy ngëci, ta nza ghëci të ghwëmë. Ma na Yesëw *Këristëw tsa në mëndi tsa, *Adam tsaa këray, kë mëndiy, ghëci na Safë tsaa ßanshi yëwën piy kaa mbëzli dë'wë ghën tsa ci. ⁴⁶ Kwa

taŋa vëghaa nza tē ndøy, vëgha ßanavë Safë tsa Hyala ka naa nzaw. Vëgha nza sliw ti ka naa nza. Ma løy hwëm kiy, nza na ßanavë Safë tsa Hyala vëgha tsahwë. ⁴⁷ Ma kwa taŋa Adam tsa vay, ntsa tikë tē hidfi na. Lë hidfi ngati Hyala. Ma na Yesëw tsa në mëndi va kwa baka Adam, kë mëndi naci kiy, më ghwëmë sëøkë na. ⁴⁸ Njasa nza tsa tikë tē hidfi va ndøy, tsëgha dza mbëzli tē hidfiy nza kwërakwë. Njasa nza tsaa sëøkë va më ghwëmë ndøy, tsëgha dza ni më ghwëmë mbëzliy nza kwërakwë. ⁴⁹ Nana diy, war we' tsa ngati Hyala va Adam lë hidfi na pa ghwëmmë. Të nahwëti vici taa nzay, we' tsaa sëøkëy va Adam më ghwëmë dza ghwëmmë nza kwërakwë ki.

⁵⁰ A ngwarmëhira, avanta kwëma ðee gëzanwëy: Ka tsëhëy ndë tē pëtsa slëkë Hyala lë vëgha ci tikë tē hidfiw. Ka dza shiy mëti, ka ghwabëë jakëshi lë shiy ghwabë ma ya pa' hwëmbaw.

⁵¹ Avee dzaa gëzanwëy kwëma mbëmbë na: Ghwëmmë gwanammëy, ka dza ghwëmmë bëkwëmmëw. Æ na dza naa nzay, ta zhëghëta dza vëgha ghwëmmë dza gwanammë. ⁵² Sa ka mëndi viyata tëlímë kwa kërni vëghwëy, war zëkwë jëw, dza kwëma vaa mëniva, nja mëla'wë ka ndë vaa mëla'wëti lë mëtsë ci. War gakata ma tëlímë vay, ta zhakatishi dza mbëzliy bëkwëshi mbë mëti, lë nahwëti vëghaa dzaa mëti ma. Ma ghwëmmë, ghwëmmë niy dzaa tërmbë mbëzli tē ghwëmëshi ni na, mba'a vëgha ghwëmmë

mbëerëta kwërakwë ki. ⁵³ Tsëgha dza naa nza, vëgha ghwëmmë na nza ghwëmmë li dzaa mëti, ka ghwabëtay, ta zhëghëti dza Hyala ka vëghaa mëti ma, kala ghwabë ma ghwëla.

⁵⁴ Ma sa ka vëgha ghwëmmë na mëti ka ghwabë zhëghëta ka vëghaa mëti ma, kala ghwabë ma kiy, ma nza kwëmaa niy gëzëkë mëndi va mbë Zliya Hyala mëniva ki. Ma kë mëndi niy niy:

Mëti tifa ghwëlaw, dëkëdëkë zamti Hyala.

⁵⁵ A mëti,

kwëma kërây tsa gha tsa miydala tsaa niy mëni gha kia?

Kwëmaa darë gha va niy bëkwë gha mbëzli li kia?

kë mëndi niy ni.

⁵⁶ Nanzë va darë niy kwëmavë mëti va ta bëkwë mbëzli liy, *kwëma jikir na va niy mëni mbëzli na. Dzëghwa jikir kwërakwë ki na, mba'a kwëmavë ni ci bërci ghëra na slëni li shi sëakë të *kwëma pëhëti Hyala. ⁵⁷ Ghënzë tsëgha kiy, 'wësa pë ghwëmmë mananta kaa Hyala ghënzë saa mëntëmmë ka miydalehi, të mbërkë slëni mënti Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëw të ghwëmmë.

⁵⁸ Ava va tsëgha kiy ngwarmëhira mbë nëw Yesëw Këristëw ni dë yay, garënwëyëm wëzë wëzë kwa kwal Hyala, kala gar kwëfëghë ma, kwa kwëma kwa kwëma pë ghwëy dza lë slëni Ndë slëkëmmë Yesëw Këristëw ya hwëmba. A

ghwëy sënay slëni tsëva ghwëy va mbë ghëra
nzë kaa ngëciy, ka dza naa nza gëmtaw.

16

*Tsëhë shiy ta këti nihwëti mbëzliy nëw
Yesëw mbë mëlmë Zherëwzalem*

¹ Nana kiy, e dï gëzanwëy kwëmaa dzëkën shi
dza ghwëy va ta tsëhë ta këti mbëzli Hyala mbë
mëlmë Zherëwzalem. Njasa niy gëzanshee va
mëni kaa nihwëti mbëzliy nëw Yesëw të hidï ka
Galatëy, tsëgha pë ghwëy taa mëni kwërakwë.

² Ma ka ghwëy mëniy, njasa sëkë vici dëmasë
vay, ya wa ndë mbë ghwëy na, mba'a bëvë gëna
njasa këray ni ci bërci, nza fëy kwëtita. Ghalaba
kiy, fëca kee tsëhëra na, war ka basë mëndi
dzaa nza gwa'a tsëgha, kala nza ghwëy zhiniy
këslimbë ghën mbë tsëhë gëna difa. ³ Sa kee
tsëhëra mbë ghwëy taa nzay, nza ghwëy gëzara
mbëzli tëravë ghwëy ta vëli gëna dza ghwëy
vaa basëti ta dzëmbë mëlmë Zherëwzalem. Ma
ka nzee tsaslanavëshi zliya ta dëvë shi ghëshiy
madï. ⁴ Mba'a kë dzaa nza gar dzee lë yënday
kwasëbëshi na, nza ghëy dzanëy li shi.

Kwëma dï Pël dza ta mëni nzë

⁵ Ta dzëti hidï ka Masedëwan dzee. Ma sa
kee këramti dzee të hidï va kiy, ma nzee tsëhë
mbë ghwëy, ta nighënwëy. ⁶⁻⁷ Mbë nana bashiy,
mba'a kë Ndë slëkëpë zlëbati na. E dï yën
hyayvara mbë ghwëy. Ka dëe yën zhiniy tsëhë
mbë ghwëy ta këdiy sëdëe gwa'a tsëghaw. E

dzaa hyayvara mbë ghwëy bërkee. Mënmen na mba'ee waramti ya ghëli mbë ghwëy. Ma sa kee madi ta dzara, ya kwamaba dzee dza ki na, nza ghwëy këtira. ⁸ Nana diy, ta nzata nza dzee tikë mbë mëlme ka Efesë pa' të tir makwaghwa Panëkwëtë. ⁹ Sa nzanay, a Hyala ghwënamtëra kwal ta ghëra slëni tërëw na tikë mbë mëlme na. Ya war tsëgha na ka mbëz lë ya ðanshi difa.

¹⁰ Mba'a kë Timëtë tsëhëy mbë ghwëyëy, ka'wëti të ghwëy, wëzë. Mba'a ghëci nzëyëy kwa jipë ghwëy, kala hazlëni tifa. Sa nzanay, ghëci kwërakwë na, ndë ghëra slëni tsa Ndë slëkëmmë na njasa nzee va. ¹¹ Æntaa ndë mbë ghwëy fë ndërëë dzëti ma. Sa ka na madi ta dzay mbë ghwëyëy, këtiti të ghwëy nza ghëci mbëë zhikëy zhëvëghee lë zërkë. Sa nzanay, mbë ndëghë zhëkë tsa ci nza ghëy tikë, lë nihwëti ngwarmëhimmë.

¹² Ma na ndë nja tsahwëti zëmëmmë Apëlësë nacy, ðan na sëdëe mbë bënëci bërçi, ta dza ghëciy dzëmbë ghwëy kwasëbë nihwëti ngwarmëhimmë. Ka tsëhëree nana diw, kë. Sa ka na kwëmavë kwalëy, ta tsëhë dza naa dza.

Kwa kërni ci kwëma Pël, lë sëkwëpë tsa ci

¹³ Ma kiy, mëni të ghwëy mëhërli, mba'a ghwëy garëwëy lë bërçi të kwëma Hyala yivë ghwëy va mbë nefer ghwëy. Garëwëyëm zhër zhër kwa kwal Hyala, mba'a ghwëy mëniwëy ka mbëzli nza bërçi vë shi. ¹⁴ Ya nimaba shiy

16:8 16:8-9 SlëniKY 19:8-10 **16:10** 16:10 Timëtë: 4:17 **16:12** 16:12 Apëlësë: 1:12 **16:13** 16:13 15:38; Cem 31:25; Ef 6:10
16:14 16:14 8:1; Zhj 13:34; Rm 13:8-10; 2Kwër 6:6; Gal 6:10; Ef 5:2

mëni ghwëyëy, lë dï pë ghwëy mënishï.

¹⁵ Zhini dïbã kiy ngwarmëhiray, a ghwëy sënay, kar Sëtefanësë ghëshi lë mbëzli këghi tsa ci na kwa tanã mbëzliy ghaa ßanavë nefer shi kaa Yesëw mbë mbëzli të hidï ka Akay gwa'a gwa'a. Dzëghwa tërëñw ghëshi jihëhwëvashi ta këëti mbëzli. ¹⁶ Gëla mbëzli tsëgha ni vay, ë pë ghwëy dï fëti vë shi, ka dï fëti va nihwëti mbëzliy jihëva, mbë ghëra slëni kwa zëerë kwëtiñ na li shi.

¹⁷ Tërëñw vëshiree ta sëäkë tsa kar Sëtefanësë tsa, lë Fërtëwnatësë, mba'a Akayëkwësë. Njasa nza ghwëy tikë favee vëghee. ¹⁸ A ghëshi dëpëtëra nëfë tsee, njasa niy dëpëtëñwëy ghëshi va tsa ghwëy nëfë kwërakwë ghala pëtsaa niy nza ghëshi va mbë ghwëy. Gëla mbëzli tsëgha ni va kiy, sënay të ghwëy fë bamaa dzëti shi.

¹⁹ Mbë sëkwëñwëy na jakëvahi mbëzliy nëw Yesëw tikë të hidï ka Azëy. Mbë sëkwëñwëy na kar Akilasë ghëshi lë Përishil lë slën tsa Ndë slëkëmmë Yesëw *Këristëw, tsëgha mbëzliy nëw Yesëw ßasëva ta cë'wë këghi tsa shi sëkwëñwëy dïbã. ²⁰ Zhini mbë sëkwëñwëy nihwëti ngwarmëhimmë mbë nëw Yesëw tikë gwanashi dïbã. Sëkwëti të ghwëy ghën tsa ghwëy kwa jipë ghwëy njasa këray sëkwëva tsa mbëzli Hyala.

²¹ Avee sëkwëñwëy, yën Pël dë'wë ghën tsee kwërakwë ki. Yën tsasliñwëy na sëkwëpë tsa

16:15 16:15 Rm 16:5; Sëtefanësë: 1:16 **16:18** 16:18 Flp 2:29; 1Tes 5:12 **16:19** 16:19 Rm 16:5; Azëy: ShiZhñ 1:4, 11; Akilasë ghëshi lë Përishil: SlëniKY 18:2 **16:20** 16:20 Rm 16:16 **16:21** 16:21 Gal 6:11; Kwël 4:18; 2Tes 3:17; Flm 19

sana læ dævee.

²² Kala di kwøma Ndë slækømmø Yesøw kə ndøy, mba'a Hyala bazlamti tsava ndə «*Maranatha*», ø pø ghaa søøkə Ndë slækøny.

²³ Møntønywøy wøzø hwøer tsa ci Ndë slækømmø Yesøw Køristøw gwanañwøy. ²⁴ Mbø dñnywøy nzee, tø mbørkø jakøva tsa ghwømmø læ Yesøw Køristøw. Ava tifa kørayee, nza ghwøy nza ki.

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən
Yesəw Kəristəw**

**Bana: Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw
Kəristəw New Testament**

Le Nouveau Testament en langue Bana du Cameroun

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bana

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

ae014872-94cd-54bc-869e-601bde2245b3